

Tilakonseptien kehittäminen tulevaisuustutkimuksen avulla, Savonkadun kehittämisprojekti

Riitta Niemelä

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Tilakonseptien kehittäminen tulevaisuustutkimuksen avulla,
Savonkadun kehittämisprojekti**

Riitta Niemelä
Palvelumuotoilu
Opinnäytetyö
heinäkuu 2021

Riitta Niemelä

Tilakonseptien kehittäminen tulevaisuustutkimuksen avulla, Savonkadun**kehittämisprojekti**

Vuosi

2021

Sivumäärä

62

Kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää erilaisia tilakonsepteja Savonkadun kehittämisprojektin hyödyksi. Tavoitteena oli tutkia tilan tarpeen muuttumista työnteon muutoksen kautta ja kuinka COVID -19 pandemia-ajan etätyöskentely on vaikuttanut asenteisiin työnteon paikan suhteen. Tilatarpeiden selvityksessä olennaista oli mitä tilojen käyttäjät niissä tekevät, minkälaisiin toimintoihin he tiloja tarvitsevat ja miten he kuvittelevat tilatarpeiden kehittyvän seuraavien vuosikymmenien aikana. Tutkimuksellisen kehittämistyön tietopohja rakentui kaupunkikehityksen, ympäristöpsykologian ja työympäristöjohtamisen pohjalta. Savonkadun kehittämisprojektin tarpeiden ymmärtämiseen tarvittiin kaupunkikehitykseen, -talouteen ja -suunnitteluun liittyvää tietoa, tilatarpeiden ymmärtämiseen ympäristöpsykologiaa sekä erilaisiin työympäristöihin liittyvien tilatarpeiden ymmärtämiseen ympäristöpsykologian lisäksi työympäristöjohtamiseen, työelämän tulevaisuuteen ja erilaisiin työympäristöihin liittyvää tietoa.

Kehittämistyössä yhdistettiin palvelumuotoilun ja ennakoinnin lähestymistapoja eli tehtiin tulevaisuustutkimusta palvelumuotoilun prosessia ja menetelmiä hyödyntäen. Siinä käytettiin Sitran Tulevaisuustaja-työpajamenetelmää, persoonia ja käyttäjätarinoita. Palvelumuotoiluprosessi alkoi tiedonkeruulla ja aiheeseen syventymisellä ja ensimmäisten työpajojen toteuttamisella, joissa haastettiin oletuksia tulevaisuudesta ja kuviteltiin toivottuja työnteon tulevaisuuksia. Asiakasymmärryksen ja tiedon analysoinnin vaiheessa työpajojen tuotoksista muodostettiin alustavat persoonat ja niiden käyttäjätarinat. Prototyppoinnin ja ideoinnin vaiheessa toteutettiin toiset työpajat, joissa persoonia ja niiden käyttäjätarinoita testattiin, kehitettiin ja niiden avulla kuviteltiin keskivertoa työpäivää vuonna 2050. Kehittämisen ja konseptoinnin vaiheessa saatujen tuotosten pohjalta muodostetut erilaiset tilakonseptit kuvattiin tarinan muodossa, jossa hyödynnettiin tuotoksista koottuja erilaisia työn tulevaisuuksia, persoonia ja niiden käyttäjätarinoita sekä Savonkadun tämän hetken tilatarpeita.

Työpajojen tuotoksista muodostui yhteensä neljä erilaista työnteon tulevaisuutta, joissa yhteistä oli teknologian mahdollistamat uudenlaiset tavat toimia, ympäristön ja luonnon arvostus, oman hyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitäminen sekä sosiaalisen kanssakäymisen, yhteistyön ja vuorovaikutuksen uudet muodot. Erilaiset työnteon tulevaisuudet näkyivät myös kolmessa persoonassa, jotka kuvastivat asiantuntija- ja tietotyön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja kiertotyön tulevaisuutta. Savonkadun tämän hetken tilatarpeet jakautuivat rakennettuihin tiloihin sekä ympäristön ja luonnon muodostamiin tiloihin. Rakennettuihin tiloihin toivottiin elävöittävää liiketilaa, monikäyttöisiä tiloja työskentelyä ja harrastuksia varten sekä tiloja, joita voisi avata ulkotiloiksi. Viheralueista toivottiin tehtävän virikkeellisiä ja eloisia ympäristöjä, joissa on hyvä viettää aikaa ja toteuttaa yhteisöllistä toimintaa ja tapahtumia sekä luoda alueelle kortteli-identiteettiä.

Asiasanat: palvelumuotoilu, tulevaisuustutkimus, kaupunkisuunnittelu, työnteon tulevaisuus, erilaiset työympäristöt

Riitta Niemelä

Development of Spatial Concepts with the Help of Future Research, Savonkatu**Development Project**

Year 2021

Pages

62

The purpose of this thesis was to develop different spatial concepts for the benefit of the Savonkatu development project. The goal was to study the changes in the need for space through a change in work, and study how teleworking during the COVID-19 pandemic has affected attitudes regarding the location where the work is done. Finding out what the spaces are used for was essential, for what kind of functions they are needed and how the users of these spaces envision space needs to evolve over the next few decades. The theoretical framework of this exploratory development was built on urban development, environmental psychology and work environment. Information related to urban development, economy and planning is needed to understand the needs of the Savonkatu Development Project. Environmental psychology is needed to understand space needs and in addition to environmental psychology, work environmental management, the future of working life and different working environments are needed to understand the space needs related to different working environments.

The development work combined service design and anticipation approaches. The intention was to conduct future research utilizing the process and methods of service design. Sitra's Future Frequency Workshop Method, personas and user stories were used in the research. The service design process begun with the collection of data and deepening of the topic, where the first workshops were carried out. In the workshops, participants challenged assumptions about the future and imagined the desired future of working. At the stage of customer understanding and information analysis, the preliminary personas and user stories were formed from the output of the workshops. At the stage of prototyping and ideation a second workshop was carried out, where the personas and user stories were tested and developed. By means of personas and user stories, participants imagined an average working day in Savonkatu in 2050. At the stage of development and conceptualisation, various spatial concepts were described by the form of a story and in that story, a variety of work futures, personas and user stories were utilized.

Four different working futures were formed from the workshop outputs. What they have in common are the new ways of action made possible by technology, appreciation of environment and nature, maintenance of well-being and the capacity to work along with new forms of social interaction, cooperation and interaction. Different working futures also appeared in the three personas, that reflect the future of expert and knowledge work, social influence and circular work. The space needs in Savonkatu in this moment were divided into built premises and spaces that are formed by the environment and nature (green spaces). Built premises are hoped to be livening commercial spaces, multi-purpose facilities for working and hobbies along with spaces that could be opened up as outdoor spaces. The green spaces were hoped to be a vibrant environment where it would be nice to spend time and carry out communal activities and events along with an area for creating of the block identity.

Keywords: service design, future research, urban design, the future of working, different working environments

Sisällys

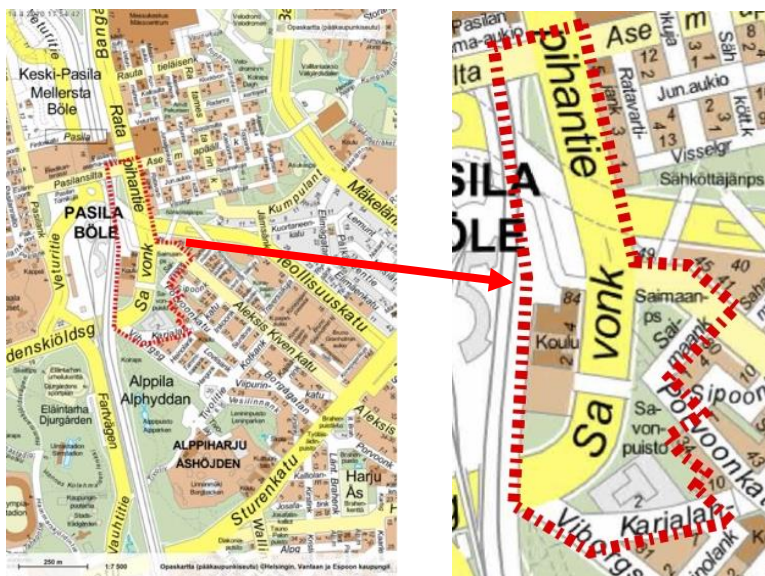
1	Johdanto	6
2	Tietopohja	7
3	Kaupunkikehitys.....	9
3.1	Kaupunkitalous.....	9
3.2	Kaupunkisuunnittelu.....	12
4	Ympäristöpsykologia.....	14
4.1	Ympäristöpsykologian viitekehys	17
4.2	Ympäristöjohtaminen	18
5	Työympäristöjohtaminen	20
5.1	Työelämän tulevaisuus.....	21
5.2	Erilaiset työympäristöt.....	23
6	Menetelmät.....	26
6.1	Tiedonkeruu ja aiheeseen syventyminen	28
6.2	Asiakasymmärrys ja tiedon analysointi	29
6.3	Prototyypointi ja ideointi.....	30
6.4	Kehittäminen ja konseptointi	32
6.5	Menetelmiin liittyvät eettiset ja luotettavuuskysymykset	32
7	Kehittämistyön toteutus ja tulokset	34
7.1	Työpajojen osallistujat	34
7.2	Erilaiset työnteon tulevaisuudet.....	35
7.3	Persoonat ja niiden käyttäjätarinat.....	37
7.4	Savonkadun tilatarpeet	39
8	Konsepti: päivä Savonkadulla vuonna 2051.....	40
9	Johtopäätökset.....	44
10	Pohdinta	45
	Lähteet	48
	Kuviot.....	51
	Taulukot.....	51
	Liitteet	52

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää erilaisia tilakonsepteja Savonkadun projektin hyödyksi. Tavoitteena on tutkia tilan tarpeen muuttumista työnteon muutoksen kautta ja kuinka COVID -19 pandemia-ajan etätyöskentely on vaikuttanut asenteisiin työnteon paikan suhteen. Toimeksiantajana toimii NCC (NCC Nordic Construction Company AB), joka vetää Savonkadun kehittämisprojektia ja on saanut aluevarauksen nimiinsä.

Tutkimuskysymystä pohdittaessa esiin nousi useita mahdollisuuksia kuten, miten työn muutos vaikuttaa organisaatioiden ja yksilöiden tilatarpeisiin, minkälaisia tilakonsepteja tarvitaan, miten tiloja on tarkoitus käyttää, voisiko tiloilla olla useampia käyttötarkoituksia sekä minkälaisia fyysisiä tiloja Savonkadulle tarvitaan, jotta siellä oleva yhteisö pysyy elinvoimaisena ja toimivana.

Toimeksiantajan kanssa käytiin keskusteluja Savonkadun kehittämisprojektin tarpeista tätä kehittämistyötä kohtaan ja lopulta päädyttiin siihen, että pyritään selvittämään alueen työssäkäyvien asukkaiden tilatarpeita nyt ja lähitulevaisuudessa. NCC:n suunnittelemien rakennusten lähtökä on vähintään 100 vuotta, joten siinä mittakaavassa lähitulevaisuuden voi ajatella ulottuvan 30 vuoden päähän. Tilatarpeiden selvityksessä olennaista on mitä tilojen käyttäjät niissä tekevät, minkälaisiin toimintoihin he tiloja tarvitsevat ja miten he kuvittelevat tilatarpeiden kehittyvän seuraavien 30 vuoden aikana.

Kuvio 1: Savonkadun varausalue (Helsingin kaupunki 2020b)

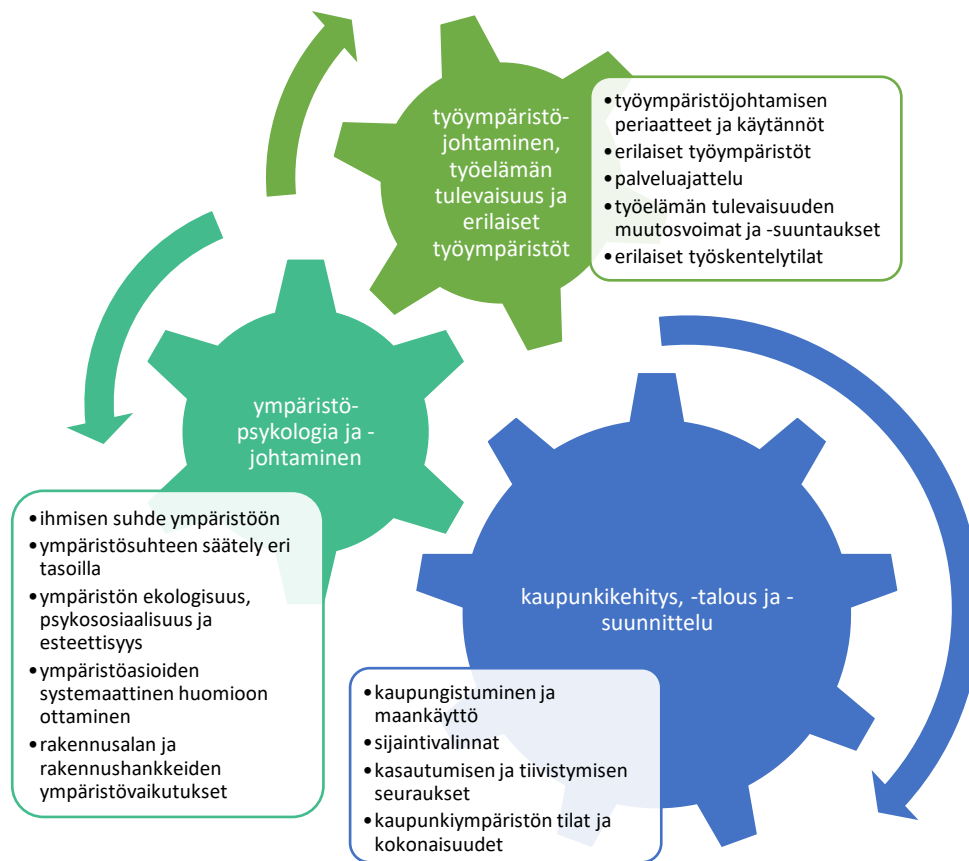
Helsingin kaupungin määrittelemien varausehtojen mukaan Savonkatu on keskustan laajenemisaluetta ja sen on tarkoitus myös tukea Pasilan keskusta-alue (kuvio 1). Savonkadulla tulee ylläpitää kantakaupungin kaupunkirakennetta ja kaupunkimaista katutilaa. Savonkadulla uudisrakentaminen on pääosin toimistotilaa ja kaikkien uudisrakennusten maantasokerrokset tulevat olemaan katutilaan tai puistoväylälle avautuvaa liike-/toimitilaa ja/tai avointa palvelutilaa. Toimitiloja ja asuintiloja yhdistelevät monitilakiinteistöt ovat ehkä mahdollisia. (Helsingin kaupunki, 2020a.)

Alueen uudisrakentamisessa tulee huomioida hiilineutraali Helsinki 2035 -ohjelman periaatteet. Lisäksi suunnitelmissa tulee pyrkiä säilyttämään ja parantamaan alueen viheryhteyttä, tuottaa laadukasta kävelypainotteista julkista tilaa, kehittää oleskeltavaa puistoaluetta, säilyttää alueen kalliot, varmistaa joukkoliikenteen toimivuus sekä mahdollistaa alueen pyöräliikenteen liittyminen osaksi kaupungin pyöräliikenneverkostoa. (Helsingin kaupunki, 2020a.)

Savonkadun kehittämisprojektissa on kevään 2021 aikana ollut käynnissä tiedonkeruun vaihe, johon tämä opinnäytetyö liittyy. Kesän 2021 aikana käydään vielä vuorovaikutusta asukkaiden kanssa ja tehdään luonnoksia, jotka esitellään loppukesästä. Syksyllä 2021 alkaa varsinainen vuorovaikutus suunnitelmavaihtoehtojen pohjalta ja valittuun suunnitelmaan pohjautuva asemakaavamuutos viedään päätöksentekoon, jolloin suunnitelmaan ja asemakaavamuutokseen pystyy vielä vaikuttamaan. Savonkadun alueen rakentaminen voi alkaa aikaisintaan vuonna 2023. Savonkadun kehittämisprojektiin liittyvät tiedot, ajankohtaiset asiat ja vuorovaikutuksen tulokset löytyvät Savonkatukehitty.fi -sivustolta, jonne päivitetään myös aikatauluun tulevat muutokset. (Savonkatu 2021a.)

2 Tietopohja

Tämän tutkimuksellisen kehittämistyön tietopohja rakentuu kaupunkikehityksen, ympäristöpsykologian ja työympäristöjohtamisen pohjalta. Savonkadun kehittämisprojektin tarpeiden ymmärtämiseen tarvitaan kaupunkikehitykseen, -talouteen ja -suunnitteluun liittyvää tietoa, tilatarpeiden ymmärtämiseen ympäristöpsykologiaa ja erilaisiin työympäristöihin liittyvien tilatarpeiden ymmärtämiseen ympäristöpsykologian lisäksi työympäristöjohtamiseen, työelämän tulevaisuuteen ja erilaisiin työympäristöihin liittyvää tietoa. (kuvio 2.)

Kuvio 2: Opinnäytetyön teoriapohja

Kaupunkikehityksen teoriassa käydään läpi kaupungistumista ja kaupunkialueiden maankäyttöä. Kaupunkitalouteen liittyy kotitalouksien, yritysten ja organisaatioiden sijaintivalinnat sekä kaupunkialueen kasvun kautta tapahtuvaan kasautumiseen ja tiivistymiseen liittyvät hyödyt ja haitat. Kaupunkisuunnitteluun liittyy kaupunkiympäristön muodostamat tilat ja rakennusten muodostamat kokonaisuudet sekä kaupungin ja kaupunkialueiden toiminnallisen, sosiaalisen ja kaupunkikuvallisen laadun parantaminen eri laajuisina kokonaisuuksina.

Ympäristöpsykologiassa käydään läpi ihmisen fyysistä, sosiaalista ja symbolista suhdetta ympäristöön sekä ympäristöpsykologian viitekehystä, johon liittyy eri tieteenalojen yhdistäminen, ympäristösuhteen yksilöllinen, yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen säätely sekä ympäristön ekologinen, psykososiaalinen ja esteettinen hahmo. Ympäristöjohtamiseen liittyy ympäristöasioiden systemaattinen huomioon ottaminen, ympäristöjohtamisjärjestelmät sekä rakennusalan ja yksittäisten rakennushankkeiden ympäristövaikutukset.

Työympäristöjohtamisessa käydään läpi työympäristöjohtamisen periaatteita ja käytäntöjä, palveluajattelua, työelämän tulevaisuuden muutosvoimia ja -suuntauksia sekä erilaisia työympäristöjä. Työympäristöjohtamiseen liittyy tukitoimintojen vaikutus ydintoiminnan tuottavuuteen ja työntekijöiden hyvinvointiin, käyttäjä- ja asiakasarvon luominen palveluajattelun avulla sekä työympäristöjohtamisen tehtäväkokonaisuudet. Työn tulevaisuuden tutkimisessa ja työympäristöjen kehittämisessä palveluajattelu ja palvelumuotoilu ovat hyviä keinoja saada käyttäjäkokemusta ja käyttäjien näkökulmia kehitystyön pohjaksi.

3 Kaupunkikehitys

Kaupungistumisen ja kaupunkien kehityksen taustalla on ihmisten osaamiseen liittyvä erikoistuminen sekä tuon osaamisen ja työpanoksen vaihtaminen muihin hyödykkeisiin. Maaseudulla ihmiset ovat omavaraisempia, jolloin ihmisten ei tarvitse liikkua ja tavaroita ei tarvitse kuljettaa niin paljoa. Kun ihmisten liikkumisen ja tavaroiden kuljettamisen määrä kasvaa, niihin liittyvät kustannukset edellyttävät ihmisten ja tuotannon alueellista keskittymistä. Kehitys alkutuotantovaltaisesta palveluvaltaiseksi yhteiskunnaksi nostaa maan tulotasoa, keskittää tuotantoa ja kaupungistaa aluerakennetta. Suomessa tämä kehitys on alkanut varsin myöhään ja on tällä hetkellä voimakasta. Eniten kehitystä tapahtuu pääkaupunkiseudulla ja suurilla kaupunkialueilla. (Laakso & Loikkanen 2004, 69; Loikkanen & Laakso 2016, 17, 19, 25.)

Kaupunkialueiden maankäytön, eli asumisen, elinkeinojen, liikenteen yms. sijoittumisen ja maa-alan jakautumisen eri käyttötarkoituksiin, perusmekanismeja kuvataan kaupunkitaloustieteen maankäyttömallin avulla. Helsinki ja Helsingin seutu on hyvä esimerkki monikeskuksisesta kaupunkialueesta, jossa kaupunkialueen sisäinen liikenneverkko yhdistää pääkeskuksen eli Helsingin kantakaupungin, jossa suurin osa työpaikoista ja palveluista sijaitsee, ja alakeskukset eli muut kaupunginosat ja lähikunnat. Eri alueiden saavutettavuus vaikuttaa siihen kuinka paljon yritykset ja kotitaloudet ovat valmiita maksamaan tiloista ja asumisesta. Maankäytön tehokkuutta voidaan mitata muun muassa rakennetulla kerrosalalla maapinta-alaa kohden tai asukas-/työpaikkatiheydellä. (Loikkanen & Laakso 2016, 31-33.)

3.1 Kaupunkitalous

Kaupunkitaloustieteessä tarkastellaan kotitalouksien ja yritysten/organisaatioiden sijaintiin liittyviä valintoja taloudellisen analyysin avulla. Sijainnin valinnassa tarkastellaan alueiden välisiä tuottavuuseroja sekä kaupankäynnin ja kuljetuksen kustannuksia. Näiden pohjalta valitaan joko omavaraisuus tai erikoistuminen ja kaupankäynti. Tuotantoon liittyvät alueiden

väliset erot voivat liittyä luonnonresursseihin, työvoiman määrään, osaamiseen, pääomaan ja/tai tuotantoteknologiaan. (Laakso & Loikkanen 2004, 33, 69-70.)

Ihmisten ja tuotannon alueelliseen keskittymiseen eli kasautumiseen liittyviä etuja ovat lokalisaatio-, urbanisaatioedut, saman tai eri alojen yritysten läheisyys sekä asiantuntijapalveluihin liittyvät edut. Lokalisaatioeduilla tarkoitetaan sitä, että yksittäisen toimialan kasvu parantaa samalla kaupunkialueella sijaitsevien yritysten tuottavuutta tai kilpailukykyä. Urbanisaatioeduilla puolestaan tarkoitetaan kaikkien toimialojen yritysten hyötymistä koko kaupunkialueen kasvusta. Saman tai eri alojen läheisyys alentaa kuljetus-, liikkumis- ja viestintäkustannuksia ja kun samalla alueella on useita pääkonttoreita ja asiantuntijapalveluita tarjoavia, syntyy mittakaavaetuja, joita pystytään myös hyödyntämään. Tämän tyyppisiä asiantuntijapalveluita ovat mm. teknologia-, rahoitus- ja kustannusalan palvelut, mainos- ja lakitoimistot sekä eri alojen konsulttiyritykset. (Laakso & Loikkanen 2004, 72; Loikkanen & Laakso 2016, 56.)

Kaupunkialueen kasvu myös houkuttelee paikallisia markkinasuuntautuneita aloja ja yrityksiä/organisaatioita, mikä kasvattaa markkina-alueita, asiakaspohjaa ja alan myyntiä. Tämä kasvu mahdollistaa entistä erikoistuneempien toimijoiden toiminnan alueella ja siten houkuttelee myös muita erikoistuneita aloja kyseiseen sijaintiin. Alue saattaa houkutellessa myös laajemmalle maantieteelliselle alueelle suuntautuneita yrityksiä, mikäli alueen sijainti osuu yrityksen asiakkaiden sijaintietäisyyksien mediaanipisteeseen. Kasautuminen lisää myös kilpailua, mikä puolestaan eliminoi monopolihinnoittelun hyvinvointitappiot ja mahdollistaa tehokkaammat ja tuottavammat investoinnit. (Laakso & Loikkanen 2004, 74-76; Loikkanen & Laakso 2016, 55.)

Alueen houkuttelevuus lisää myös työmarkkinoiden tehokkuutta vähentämällä työntekijöiden ja työpaikan etsintäkustannuksia ja työpaikan vaihtamisen kustannuksia. Suurilla ja kilpailuilla työmarkkinoilla työntekijöiden on parempi mahdollisuus löytää koulutusta vastaavaa työtä. Kuluttajat hyötävät alueen kasautumisesta tulevasta kustannustehokkuudesta, tarjonnan monipuolisuudesta ja kilpailun laskemista hinnoista. Lisäksi sosiaalinen elämä kohtaamispaikkoinen, houkutteleva luonnonympäristö sekä hyvät ja monipuoliset julkiset palvelut houkuttelevat kuluttajia urbaaniin ympäristöön. Alueellinen keskittyminen mahdollistaa tiedon, ideoiden, innovaatioiden ja teknologian leviämisen niin muodollisissa kuin epämuodollisissa tilaisuuksissa. (Laakso & Loikkanen 2004, 74-76; Loikkanen & Laakso 2016, 57, 59-61.)

Kasautumisesta aiheutuu myös erilaisia haittoja kuten tuotanto- ja kuljetuskustannusten, maan hinnan ja vuokrien, etäisyyksien, sekä työnmatka- ja asiointiliikenteen kasvut. Liikenteen, energiantuotannon, lämmityksen ja teollisuuden aiheuttamat ilmansaasteet, melu, liikenteen riskit ja rikollisuus lisääntyvät ja aiheuttavat terveydellisiä haittoja, heikentävät viihtyisyyttä ja turvallisuutta. Näihin ongelmiin voidaan onneksi vaikuttaa poliittisilla toimilla, joista on lukuisia esimerkkejä ympäri maailman. (Loikkanen & Laakso 2016, 74, 76.)

Kaupunkialueen kasvu yleensä johtaa laajenemisen lisäksi tiivistymiseen. Helsingissä ja Helsingin alueella näin ei ole kuitenkaan käynyt, vaan Helsingin kantakaupungin väestö- ja työpaikkatiheys on pysynyt lähes samalla tasolla 1960-luvulta lähtien. Hajautunut maankäytön kehitys on kasvattanut huomattavasti asuntojen hintoja verrattuna muuhun Suomeen, mutta liike- ja toimitiloja on tarjolla Helsingin kantakaupunkia myöten kohtuullisella hinnalla. Tämä on vaikuttanut koko alueen palkkakehitykseen, koska muuten työntekijöillä ei olisi varaa asua riittävän lähellä työpaikkaa. (Loikkanen & Laakso 2016, 34-35, 38, 42, 46, 48.)

Vuoden 2003 Helsingin yleiskaavassa tunnistettiin kantakaupungin merkitys Helsingin ja Helsingin seudun pääkeskuksena. Lisäksi vuoden 2014 maankäyttösuunnitelmassa ja vuoden 2015 liikennejärjestelmäsuunnitelmassa pyrittiin vahvistamaan pääkeskuksen ja alakeskusten raideliikenneyhteyksiä. Ja vuoden 2015 Helsingin yleiskaavaluonnoksessa kantakaupunkia esitetään laajennettavaksi Kehä 1:n sisäpuolelle toteutettavien kaupunkibulevardivyöhykkeiden avulla. Liikennejärjestelmässä painotetaan raideliikennettä, kävelyä ja pyöräilyä. (Loikkanen & Laakso 2016, 50-51.) Savonkadun kehittämisprojektin varausehdoista huomaa, että se on selvästi osa tätä suunnitelmaa (Helsingin kaupunki, 2020a).

Loikkanen & Laakso (2016) suosittelevat maankäytön suunnittelun tavoitteeksi kaupunkimaisten ja toisiinsa verkostoituneiden erikokoisten keskusten verkostoa, joissa ydinalueilla on tiivistä asumista, palveluita ja työpaikkoja ja ydinalueiden ympärillä on väljempää pientalomaista asumista. Tämä onnistuu tihentämällä kaupunkialueita, pienentämällä etäisyyksiä alueiden ja kaupunkien välillä ja sisällä, kaatamalla raja-aitoja ja kanssakäymisen esteitä, sallimalla erilaisuutta, soveltamalla hyötyjä/aiheuttaja maksaa-periaatetta, kohdentamalla julkista rahoitusta sinne missä on kasvun edellytyksiä sekä varmistamalla elämisen perusedellytysten tukeminen asuinpaikasta riippumatta. (Loikkanen & Laakso 2016, 84-87.)

Helsingin kaupungin maankäytön suunnittelusta ja kaavoitusprosessista kiinnostuneilla on mahdollisuus saada niistä tietoa ja osallistua suunnitteluun. Kaavoitusprosessi on monivaiheinen ja siihen vaikuttaa muun muassa kaavahankkeen luonne ja merkittävyys. Laajoja alueita koskevissa osayleiskaavoissa prosessi on laajempi ja

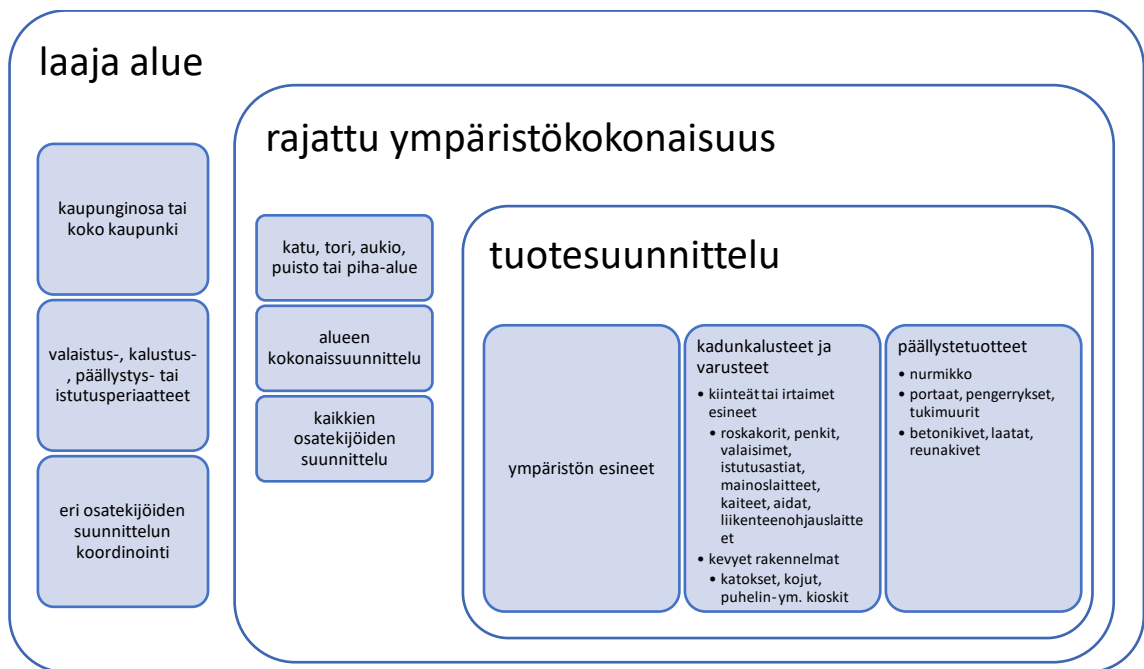
osallistumismahdollisuuksia enemmän kuin pienemmässä kaavahankkeessa. Hankkeen alussa tehdään osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jossa kerrotaan tavoitteet, lähtökohdat, kaavan valmistelun ja päätöksenteon eteneminen, valmisteluun osallistumismahdollisuudet, kaavan vaikutusten arviointi sekä kaavan edistymisestä tiedottaminen. Suunnitelman lisäksi usein laaditaan myös muuta valmisteluaineistoa, jossa muun muassa kuvataan alustavat alueen käyttötarkoitukset, rakentamisen määrät ja sijoittumiset. (Helsingin kaupunki 2020c.)

Aloitusvaiheen suunnitelmiin ja aineistoihin voi tutustua kaupungintalolla, kaupunkiympäristön asiakaspalvelussa, Helsingin kaupungin verkkosivuilla ja usein myös suunnittelualueen läheisyydessä esimerkiksi kirjastossa tai muussa vastaavassa paikassa. Niistä voi ilmaista mielipiteensä kirjallisesti suunnitelmassa kerrotulla tavalla ja suullisesti kaavan valmistelijalle. Nähtävillä oloajan umpeuduttua kaavan valmistelijan tulee vastata saapuneisiin lausuntoihin ja tarvittaessa muuttaa suunnitelmaa. Tämän jälkeen kaavaehdotuksesta päättää kaupunkiympäristölautakunta tai kaupunginhallitus, riippuen kaavamuutoksen suuruudesta ja mikäli päätöksestä ei valiteta, niin valitusajan jälkeen päätös tulee voimaan. (Helsingin kaupunki 2020c.)

3.2 Kaupunkisuunnittelu

Kaupunkiympäristön suunnittelun tarkoituksena on toiminnallisen, sosiaalisen ja kaupunkikuvallisen laadun parantaminen. Sitä tehdään kaupungin julkisten katu-, tori-, aukio- ja piha-alueiden kokonaisvaltaisen ympäristösuunnittelun sekä peruselementtien eli kadunpäällysteiden, kalusteiden ja istutusten yksityiskohtaisen suunnittelun avulla. Suunnittelua tehdään rakennetussa ympäristössä ja se on luonteeltaan kaupunkisuunnittelua, arkkitehtuuria täydentävää ja sisustusarkkitehtuuriin rinnastettavaa ulkotilojen rakennustaiteellista suunnittelua. Se on sidottu fyysisiin puitteisiin ja liittyy kiinteästi toiminnallisten ja sosiaalisten prosessien suunnitteluun. (Junntila 1995, 13-15.)

Kaupunkiympäristö muodostuu jatkuvasta sarjasta erilaisia tiloja, jotka ovat rakennusten muodostamia kokonaisuuksia. Eri tilat yhdistyvät toisiinsa julkisten alueiden ja niiden elementtien (kadunpäällysteet, -kalusteet, istutukset jne.) kautta. Kaupunkiympäristön suunnittelu voi vaikuttaa laajoihin alueisiin, esim. katuvalaistus jne. tai yksittäisiin paikkoihin, esim. katu, aukio, puisto jne. (kuvio 3). Laajojen alueiden suunnittelussa kyse on suunnitteluperiaatteiden määrittelystä, suunnittelun koordinoinnista, tilojen luontevasta liittymisestä toisiinsa, kaluste- ja päällystejärjestelmien toimivuudesta ja sopivuudesta ympäristöön, laatutason määrittelystä sekä tavoitteiden asettamisesta paikalliselle suunnittelulle ja rakentamiselle. (Junntila 1995, 17-18.)

Kuvio 3: Kaupunkisuunnittelun kohteet (Junttila 1995, 15-20)

Paikallisen tason kaupunkiympäristön suunnittelu pitää sisällään alueen kokonaissuunnittelun sekä päällysteiden, kalusteiden ja istutusten yksityiskohtaisen suunnittelun. Siinä tulee ottaa huomioon ne toiminnalliset prosessit, joita alueella on tai joita halutaan edistää. Eli kaikkien rinnakkaisten ja usein ristiriitaisten toimintojen vaatimat varustukset tulee ottaa huomioon suunnittelussa niin, että fyysinen ympäristö tukee alueen toimintoja. Olemassa oleva rakennettu ympäristö tulee myös ottaa huomioon ja uudisrakentaminen sopeuttaa olemassa olevaan ympäristöön. Paikallisen tason tilasuunnittelun perustekijöitä ovat päällysteet, kalusteet ja istutukset. Niiden määrällä, laadulla, sijoituksella, keskinäisillä suhteilla ja suhteilla muuhun rakennettuun ympäristöön on merkittävä vaikutus kaupunkitilaan ja sen viihtyvyyteen. Torit, aukiot ja kävelykadut yleensä suunnitellaan omina kokonaisuuksina ja niiden laatuun myös panostetaan tavanomaista enemmän. (Junttila 1995, 18-19.)

Kaupunkiympäristön laatu määrittyy pienten yksityiskohtien toteutuksien eli kalusteiden, erilaisten rakenteiden, portaiden yms. muotoilun, päällysteiden materiaalien ja kuvioiden yksityiskohtien kautta. Julkisen ympäristön elementtejä tarkastellaan erilaisista etäisyyksistä ja suunnista, jotka niiden suunnittelussa tulisi huomioida. Kauempaa tarkasteltuna tärkeitä tekijöitä ovat perusmuodot, materiaalit ja värit. Lähietäisyydeltä tarkasteltuna tärkeää on yksityiskohtien muotoilu, viimeistely, asennustavat, kunto ja muut vastaavat tekijät. Erilaisissa ympäristöissä on erilaisia vaatimuksia elementeille ja niiden avulla on mahdollista rikastuttaa ympäristökuvaa. Viihtyminen ympäristössä edellyttää, että sitä on miellyttävä katsoa, koskettaa ja tuntea. (Junttila 1995, 19-20.)

Junttila ja Sola (2012) esittelevät kirjassaan Suomen kaupunkiympäristön suunnitteluun pohjautuneen Hyvä kaupunkiympäristö - Parempi elämä -näyttelyn aineistoa, jota on täydennetty keskeisten vaikuttajien haastatteluilla. Esimerkkikohteita on yhteensä 32 ympäri Suomea ja Helsingin kaupungin toteuttamia kehitysprojekteja on mukana useita. Niissä korostuu kevyen liikenteen verkoston kehittäminen ja parantaminen, Helsingin merellisen sijainnin hyödyntäminen sekä toiminnallisten alueiden kehittäminen alueen historiaa kunnioittaen ja alueen asukkaita ja käyttäjiä kuunnellen. (Junttila & Sola 2012.) Yhtenäistä Helsinki-ilmettä luodaan yhtenäisillä kalusteilla, joiden suunnitteluun on tehty Helsingin kaupunkikalusteohje. Kalusteille on määritelty perusvärisävyt, materiaalit, pintakäsittelyt laatuvaatimuksineen sekä huoltoa varten ylläpidon ohjeistus, joiden avulla yhtenäistä ilmettä on helppo ylläpitää. (Junttila & Sola 2012, 146.) Kaupunkikalusteohjeen on tarkoitus eheyttää kaupunkikuvaa ja luoda positiivista vaikutelmaa Helsingistä muotoilultaan, materiaaleiltaan ja väritykseltään yhtenäisien, hyvin hoidettujen ja harkiten sijoitettujen kaupunkikalusteiden avulla (Helsingin kaupunki 2019a).

4 Ympäristöpsykologia

Ympäristöpsykologia tutkii ihmisen suhdetta omaan fyysis-sosiaaliseen ja symboliseen ympäristöön eli elinympäristöön (kuvio 4). Ihminen toimii vuorovaikutuksessa oman elinympäristönsä kanssa eli ympäristö vaikuttaa ihmisen toimintaan ja ihmisen toiminta vaikuttaa ympäristön kehittymiseen. Ympäristöpsykologian tavoitteena on tuottaa ympäristösuunnittelun tueksi tietoa, joka mahdollistaa ihmisläheisten ympäristöjen aikaansaamisen. (Aura, Horelli & Korpela 1997, 15-17.) Tämä tarkoittaa, että ympäristöpsykologian tulisi kattaa ympäristön ja ihmisen suhteiden tutkimus, suunnittelu, toteutus ja arviointi (Aura ym. 1997, 45).

fyysinen ympäristö

- rakennetut ympäristöt
- luonnonympäristöt

sosiaalinen ympäristö

- ihmiset
- yhteisöt

symbolinen ympäristö

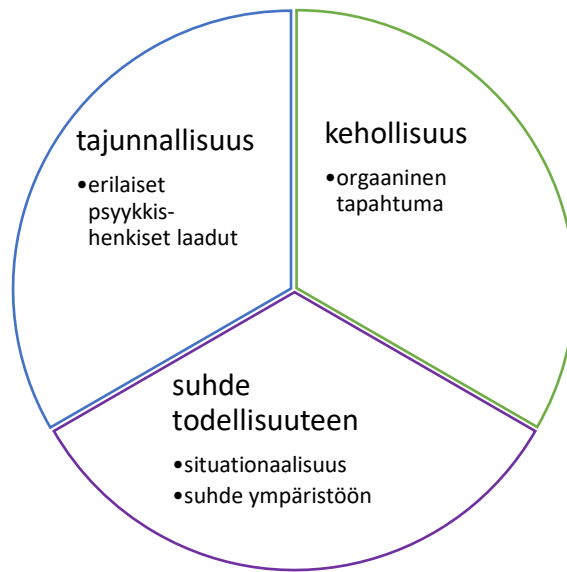
- kieli
- kulttuuriset symbolit
- tavat
- säännöt

Kuvio 4: Ihmisen elinympäristö (Aura ym. 1997, 15)

Ympäristöpsykologian tutkimusperinteistä on löydettävissä kolme suurta linjaa, havaintopsykologinen, sosiaalipsykologinen sekä arkkitehtuurin ja suunnittelun perinteet. Havaintopsykologisessa perinteessä tutkitaan sitä, miten ihminen toimiessaan valikoi, havainnoi, jäsentää ja tulkitsee ympäristöstä saamaansa tietoa. Sosiaalipsykologisessa perinteessä tutkitaan subjektiivisen elämänkentän ja ulkoisen ympäristön suhdetta ja vuorovaikutusta. Arkkitehtuurin ja suunnittelun perinteessä lisätään tietoa siitä, miten ympäristö sisällöllisesti vastaisi ihmisen kulttuurisia ja yksilöllisiä tavoitteita sekä kehitetään suunnittelua välineenä tukemaan erilaisten käyttäjäryhmien ja yksilöiden toimintaa. (Aura ym. 1997, 44.)

Ympäristöpsykologisessa tutkimuksessa voidaan keskittyä tiettyyn käyttäjäryhmään, ympäristötasoon ja psykologiseen prosessiin. Lisäksi ilmiöitä voidaan tarkastella lyhyiden tai pitkäaikaisvaikutusten, episodien tai kehitysprosessien näkökulmasta. Ympäristöpsykologian antamaa tietoa ihmisten ja ympäristön suhteesta voidaan käyttää mm. alue-, kaupunki-, ympäristöpolitiikkojen tarkentamiseen, suunnitteluprosessin kehittämiseen ja ympäristön laadun arvioimiseen. Siten voidaan löytää ratkaisuja, jotka tukevat mahdollisimman monia eri käyttäjäryhmien toimintoja kaikilla kokemus- ja ympäristötasoilla ja eri aikajäniteillä. (Aura ym. 1997, 45-46.)

Kuten kaikessa tieteellisessä tutkimuksessa myös ympäristöpsykologiassa tutkimusasetelma ja siihen liittyvät taustaoletukset vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin. Ympäristöpsykologiassa taustaoletukset liittyvät ihmisen olemukseen ja hänen ympäristösuhteensa luonteeseen, joiden pohjalta tehdään aiheajauksia, menetelmävalintoja sekä tulkitaan ja sovelletaan tuloksia. Tätä kohteen perusluonteeseen kantaa ottamista kutsutaan ontologiseksi ratkaisuksi. Ympäristösuunnittelussa päättäjät, rakennuttajat ja arkkitehdit tekevät ontologisia ratkaisuja suunnittelutavoitteita asetettaessa ja vuorovaikutuksessa asukkaiden kanssa. Puolestaan asukkaiden uskomukset itsestään, omista mahdollisuuksistaan ja ympäristöstään näkyvät heidän omissa toiminnoissaan. Ihmisen olemassaolo todentuu kehollisuutena, tajunnallisuutena ja suhtena todellisuuteen (kuvio 5) ja ihmisen hyvinvointi määräytyy näiden tasapainon kautta. (Aura ym. 1997, 17-18.)

Kuvio 5: Ihmisen olemassaolon kolme perusmuotoa (Aura ym. 1997, 18)

Hyvinvointia tukevia suunnittelulähestymistapoja ovat sosiaalinen, biofiilinen ja näyttöön perustuva suunnittelu. Sosiaalisessa suunnittelussa rakennukset suunnitellaan ihmisten toiminnallisten tarpeiden pohjalta. Siinä tutkitaan rakennuksen tulevien asukkaiden ja käyttäjien asenteita, käyttäytymistä ja rakennuksen eri osiin kohdistuvia tarpeita. Biofiilinen suunnittelu pohjautuu luonnollisten muotojen, rakenteiden ja prosessien yhdistämiseen. Siinä luonto ja luonnolliset elementit pyritään yhdistämään kestäväan rakentamiseen ja maankäyttöön. Näyttöön perustuvassa suunnittelussa rakennukset suunnitellaan parhaaseen olemassa olevaan suunnittelutoimenpiteiden tehokkuuteen perustuvaan näyttöön pohjautuen. Siinä suunnittelu pohjautuu ympäristöpsykologien tekemään tutkimukseen eri suunnitteluominaisuuksista kuten esimerkiksi valaistuksesta, ilmanvaihdosta, ergonomiasta ja muista käyttäjien hyvinvointia ja toimintaa tukevista ominaisuuksista. (van den Berg, de Groot & Steg 2013, 91-94.)

Kaupunkiympäristön laatuun ja asumisviihtyvyyteen vaikuttaa rakennusten korkeus, viheralueiden, saasteiden ja häiriöiden määrä sekä henkilökohtaiset tekijät ja asumisen olosuhteet. Asumisviihtyvyyttä parantaa kaupallisten palveluiden saatavuus, sopiva elämäntahti, alueen miellyttävyys sekä vapaa-ajan toimintamahdollisuudet. Alueeseen kiintymiseen vaikuttaa rakennusten miellyttävyys ja rakennustiiviys, positiiviset sosiaaliset suhteet, kaupallisten palveluiden saatavuus, alueen miellyttävyys, sosiaalisten ja vapaa-ajan toimintojen mahdollisuus ja niille varatut paikat sekä viheralueiden määrä. (van den Berg ym. 2013, 103-104.)

4.1 Ympäristöpsykologian viitekehys

Ympäristöpsykologian tavoitteen toteutuminen edellyttää tietoa monelta eri alalta kuten psykologiasta, sosiologiasta, ekologiasta ja arkkitehtuurista. Sen vuoksi on määritelty viitekehys (kuvio 6), jonka mukaan eri tieteenaloja yhdistetään ja joka koostuu ympäristösuhteen yksilöllisestä, yhteisöllisestä ja yhteiskunnallisesta säätelystä. Ympäristösuhteen molemmiin suuntaisuudella tarkoitetaan sitä, että ihmisen pitää pystyä aktiivisesti säätämään ympäristösuhdettaan. Havainnoimisen, toiminnan ja palautteen havaitsemisen lisäksi hän ympäristön avulla luo käsitystä itsestään, ylläpitää minuitaan ja rakentaa identiteettiään. Tämän tavoitteena on minäkokemuksen eheyttäminen, joten havainto-, kognitio- ja toimintaprosesseja tulisi tarkastella suhteessa yksilön mielensisäiseen dynamiikkaan. Siinä olennaista on, että jokaisen ympäristösuhde on ainutlaatuinen, eri yksilöt huomaavat eri asioita samassa ympäristössä ja jokaisella on oma mielensisäinen logiikka, jolla hän suuntautuu ympäristöönsä. (Aura ym. 1997, 47-48, 56.)

Kuvio 6: Ympäristöpsykologian viitekehysten yleisvääntämät (Aura ym. 1997, 47)

Ympäristön ekologisen ja psykososiaalisen sisällön sekä esteettisen hahmon tulee sopia yhteen eri käyttäjäryhmien tavoitteiden ja käsitysten kanssa, joten heidät tulisi ottaa monipuolisesti mukaan ympäristön suunnitteluun ja kehittämiseen. Ympäristö voi joko tukea yksilön sisäistä eheyttä tai uhata ja vaikeuttaa minuuden rakentumista. Ympäristön laatu on ihmisten elämänlaatua, joten ympäristön psykologinen tehtävä ja merkitys on tärkeä osa ympäristösuunnittelua ja arkkitehtuuria, koska niiden avulla säädellään ja luodaan ympäristön laatuominaisuuksia ja merkityssuhteita, joilla taas on suora vaikutus ihmisten elämäntilanteisiin. (Aura ym. 1997, 47-48, 54-56.)

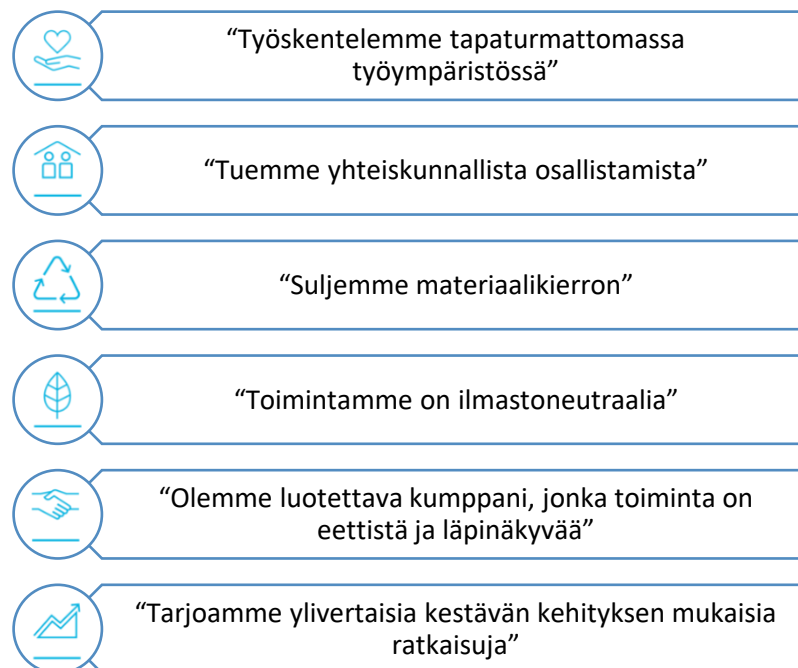
Ympäristösuunnitteluun sisältyy kaksi osa-aluetta, sisältö eli mitä suunnitellaan ja suunnitteluprosessi eli miten suunnitellaan. Sisältöpuoleen liittyy tietoisuus eri ihmisryhmien elämäntavoista, sosiokulttuurisista, ekologisista ja psykologisista kehitysnäkymistä sekä eri tekijöiden seuraamuksista. Suunnitteluprosessiin liittyy eriluonteisten tavoitteiden (taloudelliset, tekniset, esteettiset, sosiokulttuuriset, ekologiset ja psykologiset tarpeet) huomioiminen, eri alojen asiantuntijoiden yhteistyö ja eri käyttäjäryhmien osallistuminen suunnitteluun. Osallistuvalla suunnittelulla mahdollistetaan eri näkökulmien edustajien aito vuoropuhelu eli halu kuunnella muita osapuolia, oppia toisten näkemyksistä ja sovittaa eri näkemyksiä yhteen. Parhaimmillaan tämän tyyppinen yhteissuunnittelu on joustavaa, pienin askelin etenevää ja neuvotteluun perustuvaa ongelmanratkaisuun perustuvaa suunnittelua. (Aura ym. 1997, 156, 158-159.)

4.2 Ympäristöjohtaminen

Ympäristöjohtamisella tarkoitetaan ympäristöasioiden systemaattista huomioon ottamista yrityksen johtamisessa, suunnittelu- ja tuotantotoiminnassa. Tämä edellyttää johdon sitoutumista ja jatkuvaa tukea sekä motivoitunutta ja koulutettua henkilöstöä. (Laine & Heljo 2007, 13-14.) Ympäristöjohtamisjärjestelmä pitää sisällään vision yrityksen / organisaation ympäristöasioista, ympäristöstrategian, -politiikan, -ohjelman sekä -järjestelmän. Sen avulla muodostetaan toimintamalli ympäristöasioiden tavoitteiden ja päämäärien hoitamiseksi. Visiolla kuvataan ympäristöasioiden kehittämisen pitkän aikavälin tavoite. Ympäristöstrategia on tarpeen silloin, kun ympäristöasioiden tasoa seurataan säännöllisesti ja sillä on vaikutus toiminnan linjauksiin. Ympäristöpolitiikka kertoo ympäristöpäämäärät ja -tavoitteet kestävä kehityksen ja jatkuvan parantamisen periaatteita noudattaen. Ympäristöohjelmassa on konkreettiset toimintasuunnitelmat ja -ohjeet päämäärien ja tavoitteiden toteutumiseksi. Ympäristöjärjestelmästä löytyy ympäristöasioiden mittaushaasteet, mittaukset ja raportoinnit. (Pohjola 2003, 43-44.)

Rakennusalan ympäristövaikutukset (haitalliset päästöt ja raaka-aineiden kuluminen) koostuvat raaka-aineiden keräämisestä, materiaalien ja rakennusosien valmistuksesta, rakentamisesta ja rakennustuotannon jätekertymästä sekä rakennusten käytöstä eli rakennusten elinkaaren aikaisesta lämmityksestä ja sähkön käytöstä, rakennusten sisäilmasta. Yksittäisen rakennushankkeen ympäristövaikutuksia voidaan pienentää tehostamalla energian käyttöä, minimoimalla haitallisia päästöjä ja jätemääriä, käyttämällä luonnonvaroja säästeliäästi, hyötykäyttämällä sivutuotteita, edistämällä jätemäärien kierrätystä, yhdistämällä ja tehostamalla voimavarojen käyttöä sekä laatiamalla ja toteuttamalla laatu- ja ympäristöjärjestelmiä. Hankkeen alkuvaiheessa voidaan tehdä kestävä kehityksen mukaisia päätöksiä ja siten ohjata hankkeen suunnittelua ja toteutusta ympäristön kannalta parempaan suuntaan. (Laine & Heljo 2007, 9-10.)

Helsingin kaupunki pyrkii sisällyttämään ympäristöasioiden hallinnan osaksi kaupunginhallinnon johtamista, jossa keskeisiä välineitä ovat strategiaohjelma, ympäristöpolitiikka, talousarvio -ohjeet ja ympäristöraportointi sekä kestävän kehityksen toimintaohjelma ja ympäristönsuojelun osa-alueiden ohjelmat (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2010, 6). Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka edellyttää, että liikelaitoksilla on käytössä todennettu ympäristöjärjestelmä, virastot ja tytäryhtiöt sisällyttävät ympäristöjohtamisen toimintaansa sekä virastot ja liikennelaitokset ottavat ympäristöjohtamisen osaksi tulospalkkiojärjestelmää ja muita palkitsemisen muotoja. Helsingin kaupungin toimialat ja liikelaitokset ovat kehittäneet Ekokompassi - ympäristöjärjestelmän työkaluksi ympäristöasioiden järjestelmälliseen hallintaan. (Helsingin kaupunki 2019b.)

Kuvio 7: NCC:n kestävän kehityksen tavoitteet (NCC 2021)

NCC:n kestävän kehityksen viitekehyksen, tavoitteiden ja politiikan tavoitteina on määritellä taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun täyttävä toiminta sekä tarjota lisäarvoa osakkeenomistajille, asiakkaille ja konsernille ja vähentää toiminnan negatiivista vaikutusta yhteiskuntaan ja ympäristöön. Niitä sovelletaan NCC:n kaikilla liiketoiminta-alueilla ja kaikissa toiminnoissa. NCC:llä on kuusi kestävän kehityksen tavoitetta, joita seurataan ja joista raportoidaan säännöllisesti (kuvio 7). (NCC 2021.)

5 Työympäristöjohtaminen

Työympäristöjohtamisen keskiössä on yrityksen/organisaation tehtävä ja periaatteina on uusien toimintamallien kokeileminen, eri alojen kehityksen seuraaminen, käyttäjä- ja asiakaslähtöinen arvoa luova toimintatapa, verkostojen ja kumppanuuksien rakentaminen, laaja-alainen organisoituminen, yhteyden luominen strategiaan tavoitteisiin, valtion linjausten ja järjestelmien hyödyntäminen sekä keskittyminen tuottavaan työympäristöön. (Mitronen, Korhonen & Rita 2015, 15.) Työympäristöjohtaminen koostuu yrityksen/organisaation eri tukitoiminnoista muodostetuista yhteistoiminnoista, joiden avulla vaikutetaan ydintoiminnan tuottavuuteen ja työntekijöiden hyvinvointiin. Tukitoiminnoista keskeisiä ovat henkilöstöjohtaminen, tieto- ja taloushallinto ja -johtaminen, toimitilajohtaminen sekä viestintä- ja yhteiskuntavastuu. (Rakli 2016, 9.)

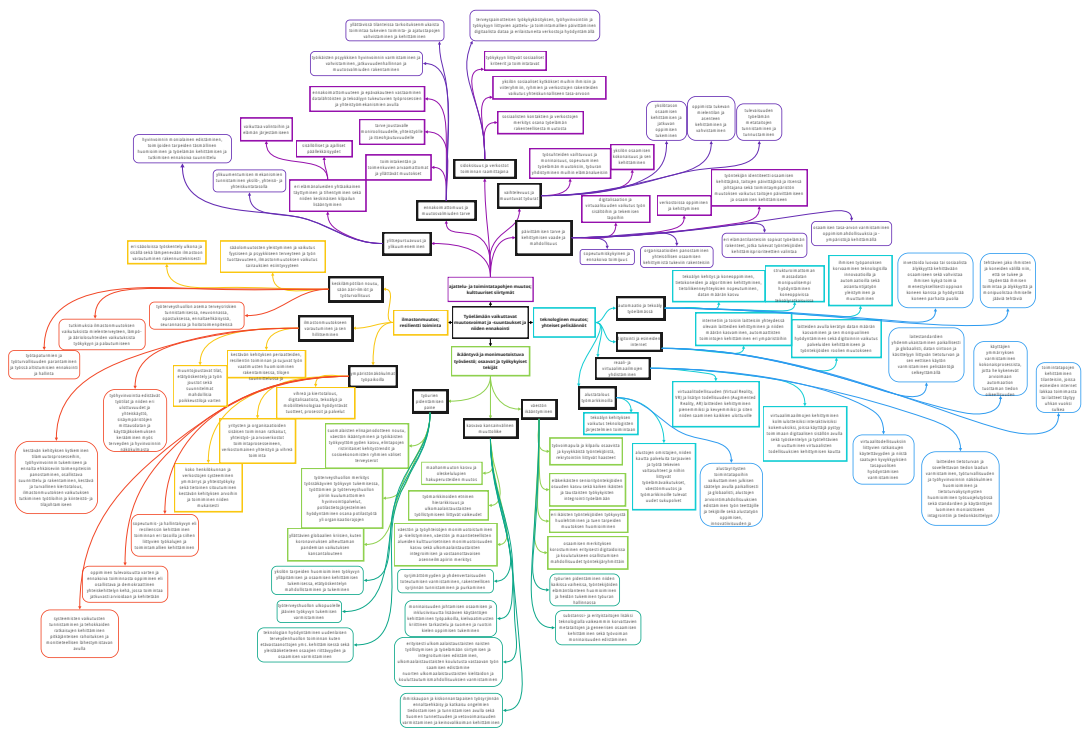
Palveluajattelun logiikalla toimivalla työympäristöjohtamisella luodaan käyttäjä- ja asiakasarvoa. Siinä tärkeää on tunnistaa, kuvata ja tehdä näkyväksi yrityksen / organisaation toiminta ja toiminnan ohjaus sekä varmistaa asiakkaiden toiminnan ja prosessien tukeminen sisäisten palveluiden avulla. Haasteena tässä on merkityksellisten tarpeiden määrittäminen, käyttäjien ja asiakkaiden tarpeiden ja käytänteiden ymmärtäminen ja myös piilevien ja taustalla vaikuttavien asioiden tunnistaminen. Siinä auttaa käyttäjä- ja asiakastietojen ja - tutkimusten lisäksi käyttäjien ja asiakkaiden arkeen ja olosuhteisiin tutustuminen. (Mitronen ym. 2015, 11.)

Mitronen ym. (2015, 15) jakavat työympäristöjohtamisen tehtäväkokonaisuudet neljään osaan: strategiaan ja ohjaukseen, organisoitumiseen ja verkostoihin, käyttäjälähtöisyyteen ja joustaviin ratkaisuihin sekä vaikuttavuuteen ja uudistumiseen. Strategiaan ja ohjaukseen liittyy toimintaympäristön muutosten seuranta ja ennakointi, muutokseen sopeutuminen, strategisten linjausten vakiinnuttaminen osaksi johtamiskäytäntöjä ja -rakenteita sekä varmistaa henkilöstön edellytykset ottaa käyttöön uudet toimintatavat ja työvälineet. Organisoitumiseen ja verkostoihin liittyy verkostojen ja kumppanuuksien tunnistaminen, yhteistyömallien rakentaminen, eri toimintojen yhteistyö, monipuolinen osaamisen yhdistäminen, selkeät vastuut ja päätöksenteko, vakiintuneet toimintafoorumit ja vuorovaikutteinen toimintatapa. (Mitronen ym. 2015, 16.)

Käyttäjälähtöisyyteen ja joustaviin ratkaisuihin liittyy käyttäjä- ja asiakaspalautteen systemaattinen kerääminen, työn joustojen ja uusien työtapojen mahdollistaminen, yksiköiden ja alueellisten toimipisteiden tarpeiden huomioiminen sekä tavoitteiden ja mittareiden asettaminen ja seuranta. Vaikuttavuuteen ja uudistumiseen liittyy arvon yhteisluonti käyttäjien ja asiakkaiden kanssa, käyttäjien ajattelun ja käyttäytymisen muuttaminen, uusien toimintatapojen rohkea kokeilu sekä ymmärryksen lisääminen digitalisaation ja teknologian mahdollisuuksista työympäristössä. (Mitronen ym. 2015, 16-18.)

5.1 Työelämän tulevaisuus

Työterveyslaitoksen (2020, 6-8) toimittaman, eri asiantuntijoiden näkemyksiin perustuvan raportin mukaan työelämään vaikuttaa neljä muutosvoimaa: ajattelu- ja toimintatapojen muutos, teknologinen muutos, ikääntyvä ja monimuotoistuva tyväestö sekä ilmastonmuutos. Näiden keskiössä on työ ja hyvinvointi, joihin eri muutosvoimat yhdistyvät kulttuuristen siirtymien, osaavien ja työkykyisten tekijöiden, yhteisten pelisääntöjen ja resilientin toiminnan kautta. Jokaiseen muutosvoimaan liittyy myös useita muutossuuntauksia, joita raportissa käydään läpi erilaisten skenaarioiden, uhkakuvien, mahdollisuuksien ja toimenpide-ehdotusten avulla. Kuten kuviosta 8 näkyy, raportista löytyy todella monta mahdollista muutossuuntaa, skenaariota ja ennakoinnin mahdollisuutta. Niistä kaikista löytyy jotain potentiaalista myös tämän opinnäytetyön kehittämistyön näkökulmasta, mutta tässä kohtaa käydään vain pintapuolisesti läpi kokonaisuutta ja yleisiä suuntauksia.

Kuvio 8: Työelämään vaikuttavat muutosvoimat ja -suuntauksset (Työterveyslaitos 2020)

Ajattelu- ja toimintatapojen muutoksen kautta voidaan vaikuttaa hyvinvointia kuluttavan työelämän kehitykseen. Eri elämänlokkien eli ansiotyön, harrastusten, kodin ja perheen merkitykset kasvavat ja tämän ylitsepursuavuuden moninaisuuden vuoksi elämä ylikuumentuu. Lisäksi työelämässä ja työurissa tapahtuvat muutokset, kuten esimerkiksi uudet osaamisvaatimukset ja työurien moninaistuminen aiheuttavat erilaisia paineita. Ylitsepursuavuutta ja ylikuumentumista voidaan hillitä elämän sisältöjen priorisoinnin ja

synkronoinnin avulla. Lisäksi työyhteisössä voidaan tukea yksilön ja yhteisön ennakoivan toiminnan ja päämäärien muokkaamista sekä löytää sopivia työkyvyn ja osaamisen tukimuotoja. (Työterveyslaitos 2020, 94-96.)

Teknologisessa muutoksessa työtä korvataan teknologialla, jolloin asiantuntijavaltaisten ydintehtävien ja muiden tehtävien merkitykset korostuvat. Lisäksi uusia työpaikkoja ja työtehtäviä syntyy täysin uusille aloille tai alueille, joissa tarvitaan täysin uudenlaista osaamista, mikä taasen vaikuttaa työelämässä pysymisen mahdollisuuksiin. Teknologian kehitystä voidaan ohjata suuntaan, jossa sosiaaliset ja eettiset näkökulmat tulevat huomioituksi. Tekoälyn ja algoritmien kehittyminen tehostaa työprosesseja ja niiden laatua, mutta ei korvaa ihmisen luovaa ja sosiaalista älykkyyttä. (Työterveyslaitos 2020, 95-96.)

Väestönrakenteessa tapahtuvan muutoksen kautta voidaan vaikuttaa työvoiman pysyvyyteen ja saatavuuteen, kun huomioidaan työntekijöiden hoivavastuiden yleistymisen vaikutukset ja tunnistetaan ilmastopakolaisten tarpeet työllistymisessä ja työmarkkinoilla pärjäämisessä. Maahanmuuttopolitiikan perustana tulisi olla syrjimättömyys, kotimaisten kielten oppimismahdollisuus ja kulttuurisetnisen moninaisuuden tukeminen työpaikoilla. Lisäksi hoivavastuun omaavien työntekijöiden jaksamista ja hyvinvointia voidaan tukea erilaisilla hoivavapaakäytännöillä. (Työterveyslaitos 2020, 95-96.)

Ilmastonmuutos vaikuttaa suomalaiseen työelämään monitahoisesti ja -tasoisesti. Sään ääri-ilmiöt vaikuttavat monilla aloilla työn tekemiseen ja hiilidioksidipäästöjen vähentäminen vaikuttaa fossiiliseen energiaan kytkeytyvillä toimialoilla työpaikkojen määrään. Ilmastonmuutoksen hillitsemistä tukevissa tilaratkaisuissa tulee huomioida työn sujumisen ja hyvinvoinnin vaatimukset. Vihreän talouden teknologiset ratkaisut ja toimintamallit mahdollistavat tuotteiden ylläpidon, materiaalien uusiokäytön, ilmastokuorman huomioimisen työpaikoilla ja työmatkaliikenteessä sekä rakennusten energiankulutuksen ja sisäympäristön olosuhteiden optimoimisen. (Työterveyslaitos 2020, 95-96.)

Suomalaisen työelämän kyky uudistua vaikuttaa siihen, millaisia ja minkä suuntaisia vaikutuksia eri muutosvoimilla tulee olemaan. Yhteiskunnan tasolla on mahdollista uudistaa työelämän pelisäännöt ja hyvinvoinnin tasausjärjestelmät yhdistämällä tutkimusymmärrys ja laaja käytännön kokemus. Työyhteisötasolla on mahdollista luoda kannusteita ja kehittymismahdollisuuksia tutkimus- ja kehittämissektorin tuottamien toimialakohtaisten mallien ja tapojen avulla. Yksilötasolla keskeistä on, että kaikki otetaan mukaan työn uudelleenajattelemiseen ja työntekijä- ja työpaikkakohtaisten ratkaisujen räätälöintiin. (Työterveyslaitos 2020, 93.)

Teknologisia mahdollisuuksia voidaan hyödyntää työn muokkaamisessa hyvinvointia lisääväksi. Hyvinvointi koostuu materiaalisten tekijöiden lisäksi terveydestä, turvallisuudesta, itsensä toteuttamisesta, arvostuksesta ja ihmissuhteista eli immateriaalisista tekijöistä.

Immateriaaliseen hyvinvointiin on mahdollista panostaa ympäristöystävällisesti teknologisten innovaatioiden avulla. Virtuaalitodellisuuden ja digitaalitekniikan kehittyminen mahdollistaa uudenlaisen tavan tehdä töitä ja hyvinvointia lisäävää toimintaa. Työn kehittyminen paikasta riippumattomaksi, projektimaiseksi ja algoritmien organisoimaksi vaikuttaa työorganisaatioiden rooliin hyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitämisessä. Päävastuu edelleen on yksilöllä, mutta työorganisaatioiden tulee tukea ja mahdollistaa se. Tässä työterveyshuollon ja muun terveydenhuollon yhteistyö tulee olemaan merkittävässä roolissa. (Työterveyslaitos 2020, 93-94.)

”Työ on idea siitä, mitä kaikkea voimme tehdä elääksemme arvojemme mukaisesti, käyttääksemme lahjojamme ja kehittyäksemme ihmisinä.” (Kulovesi 2012, 79). Räättälöity työ, työaika ja -paikka tukee hyvinvointia ja tasapainoista elämää sekä mahdollistaa itsetuntemuksen kehittymisen ja siihen perustuvat valinnat. Teknologiaa hyödyntämällä ihmisen hoitamissa toiminnoissa voidaan etsiä ne tehtävät, joissa ihminen on parhaimmillaan ja jotka tukevat ihmisen hyvinvointia parhaiten. Teknologian käyttö myös vapauttaa työn ajasta ja paikasta sekä mahdollistaa täysin uudenlaisten rytmitysten kehittymisen ja siirtymän työolosuhteista kohti elämän olosuhteita ja ihmisen omia valintoja. (Kulovesi 2012, 91, 96-97.)

5.2 Erilaiset työympäristöt

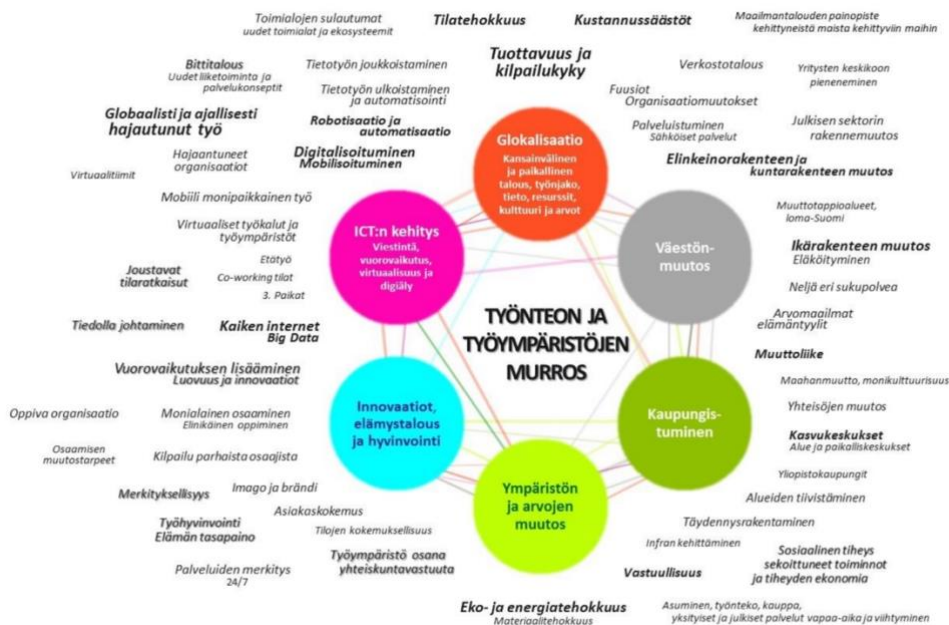
Työ muuttuu jatkuvasti ja tuo muutos heijastuu erityisesti organisaatioiden työ- ja toimintatapoihin sekä fyysisen työympäristön rooliin ja laatuun. Työympäristö on monialainen kokonaisuus, jonka tulee olla toimiva alusta organisaation ydintoiminnalle, muuttuvalle työlle ja tilan käyttäjien tarpeille. (Rakli 2017, 4.) Työympäristö koostuu psyko-sosiaalisesta, digitaalisesta eli virtuaalisesta ja fyysisestä työympäristöistä (kuvio 9; Rakli 2016, 8).

Kuvio 9: Työympäristön kokonaisuus (Rakli 2016, 8; Mitronen ym. 2015, 5)

Psyko-sosiaalinen työympäristö muodostuu vuorovaikutuksen ja erilaisten kohtaamisten kautta. Työympäristöjohtamisen avulla voidaan mahdollistaa henkilöstön vuorovaikutus ja monitahoisten ongelmien ratkaisu yhdessä kollegojen kanssa. Digitaalinen eli virtuaalinen työympäristö muodostuu verkossa olevien pilvipalveluiden, yhteyksien ja järjestelmien avulla. Näistä hyviä esimerkkejä ovat virtuaaliset palaverit ja kokoukset, yhteisten tietojen kollektiivinen ajan tasalla pitäminen. Fyysinen työympäristö mahdollistaa psyko-sosiaalisen ja digitaalisen työympäristön olemassaolon ja niiden hyödyntämisen. Parhaimmillaan fyysisen työympäristön avulla työnteon yksilölliset ja yhteisölliset piirteet yhdistyvät tuottavalla tavalla. (Mitronen ym. 2015, 5-6.)

Eri toimijoiden yhteisenä palvelualueena toimivassa työympäristössä fyysinen, virtuaalinen ja psyko-sosiaalinen työympäristö nivoutuvat saumattomasti yhteen luoden toimivat olosuhteet läsnäololle ja etätyölle, yksilölliselle ja itsenäiselle työskentelylle, ihmisten väliselle vuorovaikutukselle sekä tilojen joustavalle käytölle (Mitronen ym. 2015, 19). Haasteena on miten välineet, yhteydet, järjestelmät ja toimijoiden välinen vuorovaikutus saadaan toimimaan sekä miten reunaehdot kuten työehtokysymykset ratkaistaan. Työnteon siirtyessä toimistojen ja toimistotuntien ulkopuolelle työn tekemistä tukevien palveluiden merkitys korostuu ja tarvitaan uusien toimintamallien luomista ja työorganisaation eri toimintojen yhteistyötä. (Mitronen ym. 2015, 6.)

Kuvio 10: Raklin työnteon ja työympäristöjen murroskartta (Rakli 2016, 3)

Työnteon vaatimusten radikaali muutos heijastuu työympäristöön tilankäytön tehostamisena ja tilakonseptien monipuolistumisena (kuvio 10). Työympäristöön suhtautumiseen vaikuttaa vuorovaikutuksen, yhteistyön, tiedon jakamisen ja oppimisten korostuminen, yksilöiden toimenkuvien muuttuminen ja verkottuminen, useat roolit ja työn tekemisen tavat, työympäristöjen käyttötapojen muuttuminen sekä tilarakenteiden ja käyttöasteiden muuttuminen eli uudenlaiset työ- ja toimintatavat ja tilanteet. (Rakli 2016, 7-8.)

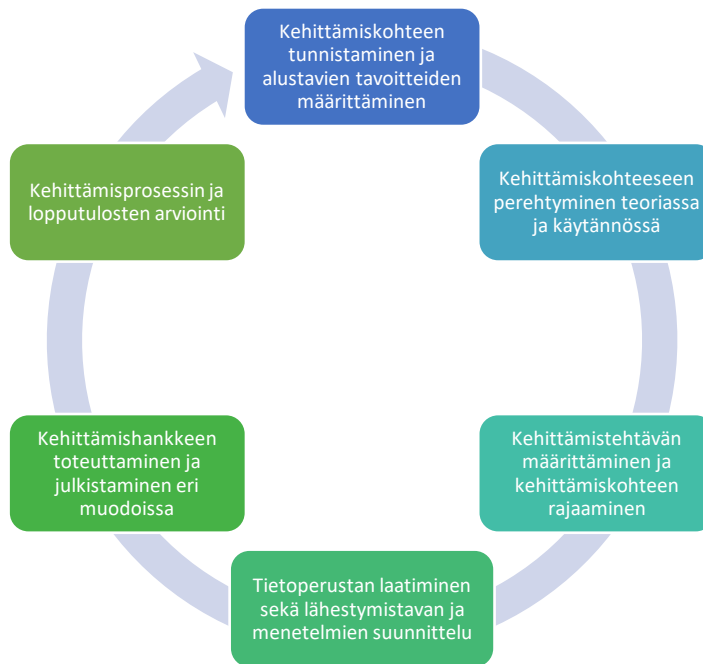
Fyysiset tilaratkaisut ovat kuitenkin pieni osa kokonaisvaltaista muutosprosessia, joka alkaa työorganisaation vision ja tavoitteiden asettamisesta ja työ- ja toimintatapojen analyysistä, jonka jälkeen kehitetään työympäristöratkaisu ja toteutetaan se. Lisäksi prosessi on jatkuva ja työympäristön kehittämistä tehdään koko ajan. (Rakli 2017, 8.) Fyysisten työympäristöjen kehittämistä vaikeuttaa se, että tilojen käyttäjät harvoin osaavat kuvata mitä he haluavat. Sen sijaan on helpompi kertoa mitä tilassa on tarkoitus tehdä, miten toimintojen on tarkoitus sujua, kuka tekee milloin ja kenen kanssa ja millä välineillä. (Mitronen ym. 2015, 12.)

”Työ on siellä missä sitä tehdään.” Joskus tarvitaan häiriötöntä tilaa ajatteluun ja keskittymiseen, joskus uusia näköaloja tiimin kesken. Varsinkin luovissa töissä tilatarpeet vaihtelevat työn vaiheen mukaan ja työntekoon inspiroituminen ja motivoituminen kaipaa tiettyntyyppistä tilaa ja toisinaan myös seuraa. Useimmat tietävät millaiset ympäristöt ja rytmitykset sopivat heille parhaiten ja luovissa töissä tietyssä ympäristössä voidaan viihtyä pidempäänkin, jolloin työympäristö ja -tila saatetaan jakaa muiden kanssa kirjoitus- ja maalausretriittien tapaan. Työtilan lisäksi laajemman työympäristön viihtyvyydellä, inspiroivuudella ja sopivuudella on merkitystä työnteon sujuvuudelle ja tuottavuudelle. (Kulovesi 2012, 84-88.)

Työntekijöiden tyytyväisyyteen, työkykyyn ja tuottavuuteen vaikuttaa työympäristön sisäilman laatu, meluisuus, valaistuksen säätö, lämpötilan säätö, yksityisyys ja tilan viihtyisyys. Sisäilman laatuun liittyy ilmanvaihdon toimivuus, ilman epäpuhtaudet ja ilmankosteus. Meluisuuteen liittyy hälinän ja tärinän tasot sekä taustamelun häiritsevyys. Valaistuksen ja lämpötilan säätöön liittyy työolosuhteiden miellyttävyys ja työn tekemisen tukeminen. Toimistoympäristössä yksilölliset tarpeet voidaan ottaa huomioon uudenlaisien työjärjestelyiden avulla. Niissä voidaan kokeilla esimerkiksi hot-deskingiä eli järjestelyä, jossa työntekijöillä ei ole omaan työpistettä, vaan he työskentelevät kulloinkin vapaana olevalla työpisteellä. Toimistoympäristöön voidaan myös luoda rauhallisia ympäristöjä keskittymistä varten. (Atkin & Brooks 2015, 89-90, 93-94.)

6 Menetelmät

Tämä kehittämistyö vastaa Ojasalon, Moilasen ja Ritalahden (2020, 20) kuvausta tutkimuksellisesta kehittämistyöstä, joka alkaa ideoinnista ja jatkuu monien ideoiden kehittelyvaiheiden jälkeen ratkaisuun, sen toteutukseen ja arviointiin (kuvio 11). Kehittämistyön aihetta ideoitiin toimeksiantajan kanssa ja myös toteutuksen suunnitelmaa muokattiin useaan kertaan. Tutkimuksellisessa kehittämistyössä olennaista on olemassa olevan teorian ja menetelmien soveltaminen, niiden avulla kerätyn tiedon muokkaaminen ja uusien ratkaisujen luominen. ”Tutkimuksellinen kehittämistyö on ihmisten välistä vuorovaikutusta, kysymysten muotoilua ja tutkimista, tiedon tuottamista, uusien yhteistyösuhteiden rakentamista, muutoksen hakemista ja ohjaamista, liikkumista tuntemattomalla alueella, epävarmuuden kohtaamista ja yllättävien haasteiden käsittelyä.” (Ojasalo ym. 2020, 20.)

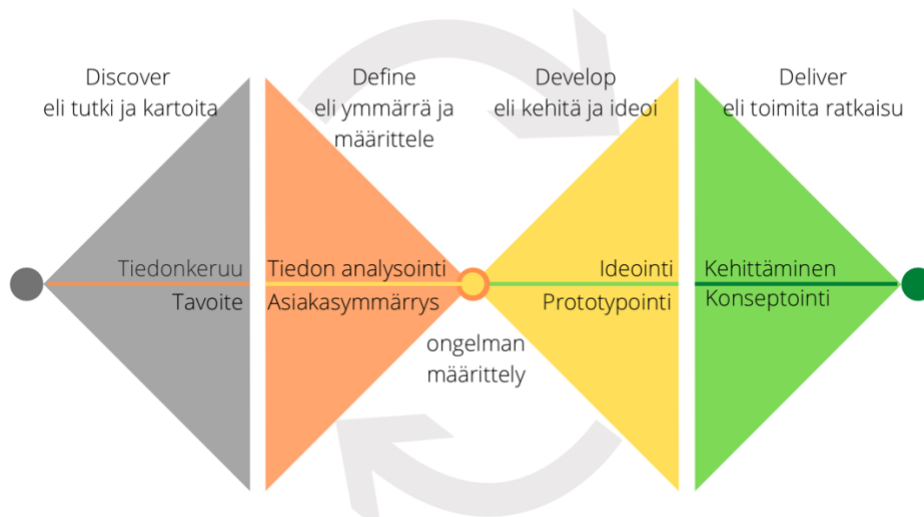

Kuvio 11: Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi (Ojasalo ym. 2020, 24)

Tutkimuksellisuus näkyy kehittämistyössä siinä, että omat ratkaisut ja tuotettu tieto pohjautuu olemassa olevaan tietoon sekä siinä, että kehittämistyö etenee järjestelmällisesti, analyttisesti ja kriittisesti. Lisäksi käytännön kehittämistyössä tuotettu uusi tieto nousee aidosta käytännön toiminnasta ja tarpeesta ratkaista ongelma. Eli kehittämistyön valinnat on perusteltu ja dokumentoitu, kehittämisen tukena on käytetty sekä tutkittua että käytännön tietoa, erilaisia menetelmiä on hyödynnetty erilaisten näkökulmien tunnistamisessa, erittelemisessä ja luomisessa, hankittua tietoa, näkökulmia, valintoja, prosessia ja tuloksia on arvioitu kriittisesti, kehittäminen prosessi ja lopputulos on tarkasti dokumentoitu sekä tiedon leviämisestä on huolehdittu. (Ojasalo ym. 2020, 21-22.)

Tässä kehittämistyössä yhdistetään palvelumuotoilun ja ennakkoinnin lähestymistapoja. Tarkoituksena on siis tehdä tulevaisuustutkimusta palvelumuotoilun prosessia ja menetelmiä hyödyntäen. Tulevaisuustutkimus on osa ennakointia, jonka avulla pyritään hahmottamaan mahdollisia tulevaisuuksia ja varautumaan niihin (Ojasalo ym. 2020, 39.). Ennakointi edellyttää järjestelmällistä toimintaa ja siinä on mahdollista hyödyntää monia erilaisia aineistonkeruumenetelmiä, kuten esimerkiksi tulevaisuusverstasta, -karttaa ja -pyörää. Tulevaisuusverstaas on ongelmanratkaisumenetelmä, jossa todellisuuden arvioinnin ja tulevaisuuden ideoinnin avulla on tarkoitus löytää ne teot, joiden avulla toivottuun tulevaisuuteen voidaan päästä. Tulevaisuuskartan avulla on tarkoitus hahmottaa toivotun tulevaisuuden kannalta olennaiset muuttujat ja tekijät sekä mihin suuntaan tulisi kulkea. Tulevaisuuspyörä on mind map -menetelmä, jonka avulla on tarkoitus järjestellä ja ymmärtää tiettyyn teemaan tai asiaan liittyviä näkemyksiä sekä analysoida ja arvioida miten eri tekijät vaikuttavat toisiinsa. (Ojasalo ym. 2020, 146, 153-156.)

Palvelumuotoiluprosessina käytetään tuplatimantti -mallia, jossa on neljä vaihetta, joita edetään iteratiivisesti eli tarvittaessa palataan aiempiin vaiheisiin (kuvio 12). Ensimmäisessä vaiheessa etsitään tietoa aiheesta ja kartoitetaan uusia ideoita, mahdollisuuksia, näkemyksiä ja trendejä. Lisäksi kerätyn tiedon perusteella voidaan tarkentaa prosessin tavoitteita. Toisessa vaiheessa analysoidaan kerättyä tietoa ja rajataan siitä prosessin kannalta epäolennaiset asiat pois. Tässä vaiheessa syvennetään ymmärrystä ja saadaan projektin ensimmäiset ideat. (Tschimmel 2012 9-10; Ojasalo ym. 2020, 74-76.)

Kuvio 12: Opinnäytetyössä käytettävä palvelumuotoiluprosessi. (Tschimmel 2012, 9-10; Ojasalo ym. 2020, 74-76)

Kolmannessa vaiheessa ideoidaan, testataan ja arvioidaan erilaisia ratkaisuehdotuksia ja testien jälkeen joko kehitetään ideaa lisää tai otetaan toinen idea käsittelyyn. Tarkoituksena on löytää mahdollisimman paljon erilaisia ideoita ja ratkaisuehdotuksia, joita tarkastellaan

eri menetelmien avulla. Viimeisessä vaiheessa ideoista ja ratkaisuehdotuksista valitaan toteutuskelpoiset, joita vielä kehitetään ja konseptoidaan. (Tschimmel 2012, 9-10; Ojasalo ym. 2020, 74-76.)

6.1 Tiedonkeruu ja aiheeseen syventyminen

Työpöytä tutkimus on yleensä tutkimusvaiheen alussa suoritettavaa valmistautumista ja aiheeseen syventymistä. Tämän menetelmän tarkoituksena ei ole vielä löytää vastauksia, vaan auttaa tutkijaa löytämään relevantteja kysymyksiä ja auttaa käymään läpi olemassa olevaa tutkimustietoa tai muuta aihealueeseen liittyvää dataa ja aineistoja. Tämän tutkimusmenetelmän tarkoituksena on hyödyntää jo tehtyä työtä ja välttää samojen asioiden keksiminen uudelleen. (Stickdorn, Lawrence ja Schneider 2018, 118-119.)

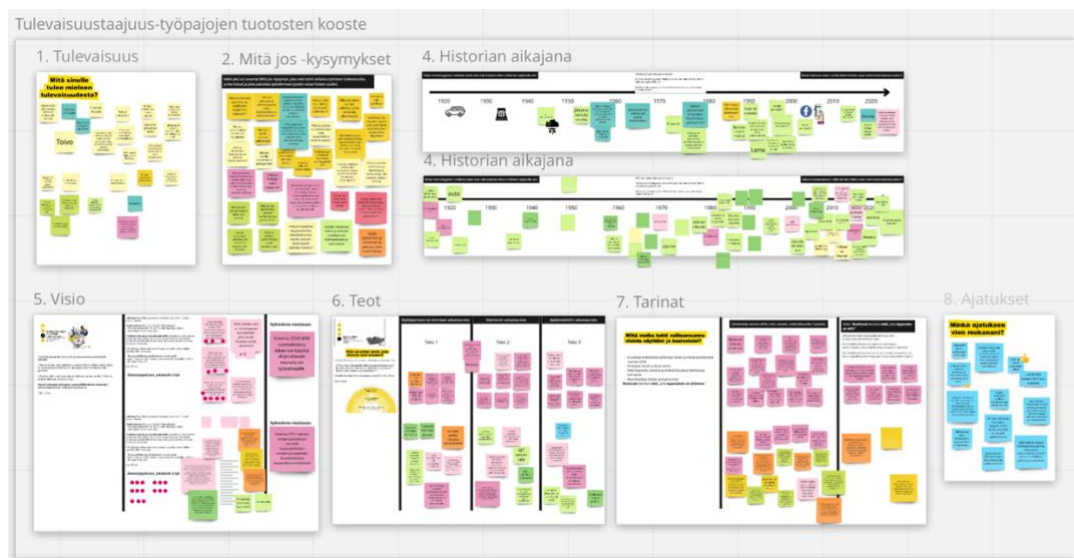
Tutkimusseinä on menetelmä, jossa kerätty tutkimusdata järjestellään yhdeksi visuaaliseksi kokonaisuudeksi (voi olla myös virtuaalinen). Kaiken tiedon ollessa näkyvillä, sen ryhmittely ja analysointi on helpompaa. Ryhmittelyä ja yhteyksien etsintää tehdessä tulee kuitenkin välttää vahvistamisen harhaa, eli dataa ei tule tulkita omien ennako-odotusten mukaisesti. (Stickdorn ym. 2018, 128.)

Tässä kehittämistyössä työpöytä tutkimusta ja tutkimusseinää käytetään Savonkadun kehittämisprosessiin liittyviin asiakirjoihin, kuten esimerkiksi varausehtoihin, Savonkadun kehittämisprojektin teettämään Maptionnaire -kyselyyn ja Savonkadun kehittämisprosessin nettisivuihin, tutustumiseen. Lisäksi näitä menetelmiä hyödynnetään teoriapohjaan tutustumisessa ja siihen liittyvien yksityiskohtien yhdistämisessä menetelmävalintoihin ja tuloksiin.

Olemassa olevan tutkimustiedon ja muun aihealueeseen liittyvän tiedon lisäksi tarvitaan tietoa siitä, miten työtä tullaan tulevaisuudessa tekemään ja minkälaisia tilallisia tarpeita siihen liittyy. Tulevaisuuden työtekoon liittyvän kirjallisuuden ja artikkelien lisäksi on tarpeen selvittää Savonkadun alueen asukkaiden ja työntekijöiden ajatuksia siitä. Maptionnaire -kyselyn tuloksista näkee tämänhetkisen tilanteen ja hieman suuntaa tulevaisuudesta. Sen jatkoksi tarvitaan asukkaiden ja työntekijöiden ajatuksia lähitulevaisuudesta. Siihen tarkoitukseen sopii Sitran kehittämä Tulevaisuustaaajuus-työpaja.

Sitran Tulevaisuustaaajuus -työpajamenetelmä yhdistää tulevaisuusajattelun muutoksetekemiseen. Menetelmä on kehitetty Sitran Tulevaisuuden uudistajat -projektissa ja se on tarkoitettu kenen tahansa käyttöön. Tulevaisuustaaajuus-työpajamenetelmän avulla voidaan kuvitella toivottavia tulevaisuuksia ja suunnitella tekoja niiden toteuttamiseksi. Menetelmän käyttö ei edellytä aikaisempaa osaamista ennakoinnista ja menetelmä ja siihen liittyvät työkalut löytyvät kootusti Tulevaisuustaaajuus.fi -sivustolta, joten sen voi ottaa käyttöön nopeallakin aikataululla. (Sitra 2021a; Sitra 2021b.)

Tulevaisuustaajuus-työpajoissa osallistujat haastavat oletuksia tulevaisuudesta mitä jos - kysymysten ja tulevaisuuskuunnelman avulla, kuvittelevat tulevaisuuden työntekoa historian aikajanan ja vision luomisen avulla ja lopuksi pohtivat erilaisia tekoja toivottavan tulevaisuuden toteuttamiseksi. Vision ja eri tekojen kautta osallistujat pohtivat miltä työnteko vuonna 2050 näyttää, mitä rooleja, tarpeita, mahdollisuuksia ja haasteita silloin tulee olemaan. Pohdinnat konkretisoidaan yhdeksi tai useammaksi virkkeeksi, jossa yhdistyy tulevaisuuden rooli, tuon roolin tarve ja mitä tuo rooli pyrkii saamaan aikaan. (kuvio 13; Liite 3.)

Kuvio 13: Kooste Tulevaisuustaajuus-työpajojen tuotoksista

Tulevaisuustaajuus-työpajojen jälkeen visioiden, tekojen ja tarinoiden eli pohdintojen ja virkkeiden avulla muodostetaan erilaisia persoonia ja niille käyttäjätarinoita. Aineistosta muodostuvista persoonista valitaan seuraavaan vaiheeseen ne, joiden avulla voidaan kertoa tilojen käytöstä työntekoon.

6.2 Asiakasymmärrys ja tiedon analysointi

Samankaltaisuuskaavio on menetelmä, jonka avulla tutkimusaineistoa voidaan ryhmitellä ja luokitella, löytää teemoja sekä yhteyksiä asioiden välillä. Menetelmä sopii hyvin erityyppisen datan yhdistämiseen (kuvat, haastattelut, ideat, tutkimustieto jne.) ja käsillä olevan tiedon jakamiseen isomman ryhmän kesken. (Interaction Design Foundation 2021.) Tiedonkeruu -vaiheen työpajojen osallistujat tuottivat valmiiksi käyttäjätarinoita vuoden 2050 työntekijöistä ja aineistoa persoonien tekemiseen. Samankaltaisuuskaavion avulla ryhmitellään kyselyn tuloksia ja osallistujien tuotoksia sekä koostetaan aineistoa seuraavan vaiheen työpajoja varten.

Käyttäjätarinoissa käytetään Stickdornin ym. (2018, 132) kuvailemaa tapaa, jossa käyttäjätarina muodostetaan yhdeksi virkkeeksi näin: ”As a... (type of user/persona/role), I want ... (action), so that ... (outcome).” virke suomennettiin näin: ”**Roolissani** tarvitsen **mitä**, jotta lopputulos **on mitä**.”. Käyttäjätarinoiden avulla voidaan tehdä yhteenveto siitä, mitä käyttäjä/persoonarooli tarvitsee, jotta hän voi toteuttaa tarkasteltavana olevan asian. Käyttäjätarinoita käytetään yleensä ohjelmistojen suunnittelussa, mutta se sopii hyvin myös minkä tahansa digitaalisen tai fyysisen palvelun tai tuotteen vaatimusten määrittelyyn. (Stickdorn ym. 2018, 132.)

Persoonien muodostamiseen löytyy monia hyviä ohjeistuksia. Tässä käytetään Servicedesigntools.orgin (2021) pohjaa, josta löytyy tähän kehittämistyöhön sopivat osiot. Persoonia käytetään mallintamaan tietyn tyyppiset käyttäjät, heidän käyttäytymistavat, ominaiset piirteet, tarpeet ja haasteet. Niiden avulla palvelua, tuotetta tai markkinointia voidaan personoida juuri kyseiselle käyttäjäryhmälle sopivaksi. Persoonat auttavat muistamaan ketä varten palvelumuotoilua tehdään ja myös saamaan ajatuksia ja/tai ideoita mihin suuntaan kehitystyötä tulisi tehdä. Pohjaa hyödynnetään jo Tulevaisuustaaajuus-työpajoissa, joissa kerätään osallistujilta näkemyksiä tulevaisuuden työntekijöiden ominaisuuksista, tarpeista, halusta, haasteista ja mahdollisuuksista. (Servicedesigntools.org 2021.)

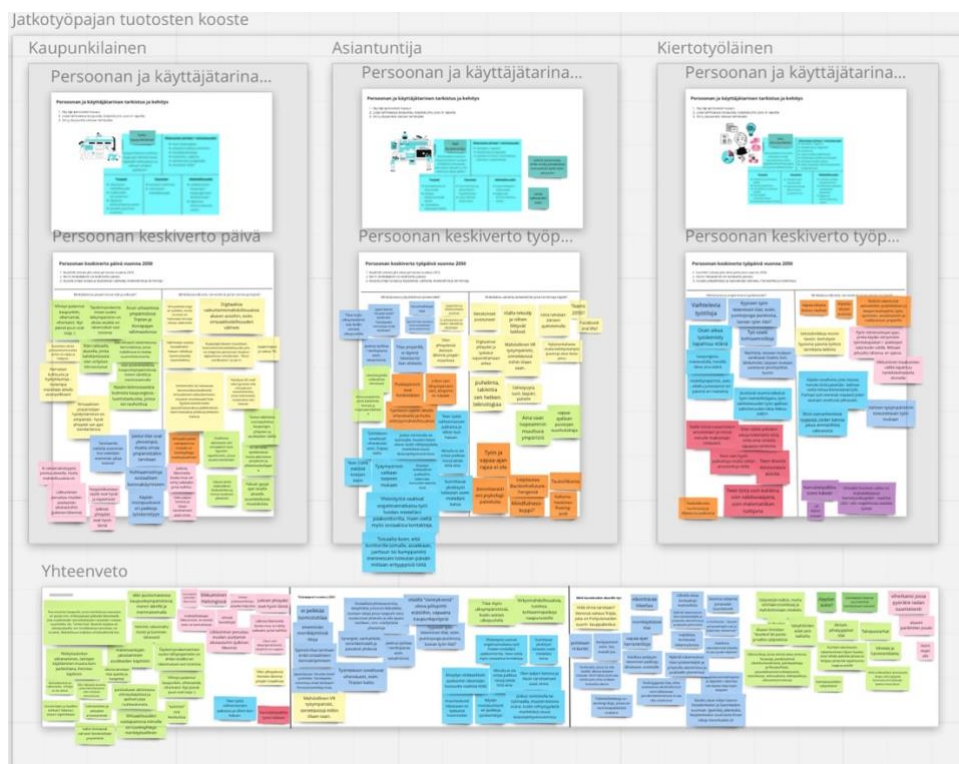
6.3 Prototyypointi ja ideointi

Tiedon analysointi -vaiheessa koostetaan alustavia persoonia ja niiden käyttäjätarinoita tämän vaiheen työpajoja varten. Työpajoissa osallistajat kuvailevat kerätyn tiedon perusteella kunkin persoonan keskivertoa työpäivää. Siinä on tarkoitus hyödyntää yhdistelmää kahvila-, roolit, kuvitteelliset paikat ja me-we-us -menetelmistä. Kahvilamenetelmän avulla saadaan kaikkien osallistujien näkemykset kaikista työpajaan tuoduista persoonista ja niiden käyttäjätarinoista. Kahvilamenetelmä on tarkoitus toteuttaa me-we-us -menetelmän tavoin, ensin yksilö- tai parityöskentelynä ja lopuksi kaikki yhdessä. Persoonien ja niiden käyttäjätarinoiden tarkastelussa osallistujia ohjeistetaan kuvittelemaan roolien ja kuvitteellisten paikkojen -menetelmien avulla jokaisen persoonan keskivertotyöpäivää vuonna 2050 ja siihen liittyviä tiloja ja muita toimintoja.

Kahvilamenetelmä on työskentelytapa, jossa osallistujat ryhmiin jaettuna käsittelevät kaikkia työpajassa olevia teemoja hyödyntäen muiden ryhmien tuotoksia. Kahvilamenetelmästä on erilaisia versioita kuten esim. World Cafe™. (Kantojärvi 2017, 176-182.) Me-we-us -menetelmä on tarkoitettu ryhmän tasapuoliseen aktivointiin ja sen avulla saadaan myös hiljaisimpien osallistujien mielipiteet ja ajatukset esiin. Siinä, nimen mukaisesti, työpajan teemaa pohditaan ensin yksin, sitten ajatuksista keskustellaan pareittain tai pienryhmissä ja lopuksi

koko ryhmän kesken. Me-we-us -menetelmää voi toteuttaa monin eri tavoin ja sitä voi hyödyntää myös osana muita menetelmiä. (Kantojärvi 2017, 54-55.)

Roolit ja kuvitteelliset paikat -menetelmissä on tarkoitus eläytyä todelliseen tai kuvitteelliseen rooliin tai tilanteeseen. Roolit -menetelmässä tarkoitus on tarkastella tietyn roolin kautta tiettyä ongelmaan kyseisen roolin näkökulmasta. Tässä menetelmässä voidaan hyödyntää tehtyjä persoonia. Kuvitteelliset paikat -menetelmässä eläydytään kuvitteelliseen tilanteeseen ja tarkastellaan kysymystä tai ongelmaa siitä näkökulmasta. Erilaisia rooleja ja tilanteita on loputon määrä, niin paljon kuin niitä vain keksii, joten ennen menetelmien hyödyntämistä pitää tietää mitä sen avulla pyritään saavuttamaan. (Kantojärvi 2017, 154-157.)

Kuvio 14: Kooste jatkotyöpajojen tuotoksista

Jatkotyöpajoja varten tähän vaiheeseen valituista persoonista tehdään lyhyet kuvaukset, joiden pohjalta työpajan osallistujat työskentelevät. Jatkotyöpajassa hyödynnetään Tulevaisuustaaajuus-työpajamenetelmän keinoja kuten esimerkiksi haastaminen, kuvitteleminen ja tekojen pohtiminen. Osallistujia pyydetään kuvittelemaan kyseisen persoonan keskiwertoa työpäivää/päivää vuonna 2050 ja kuvailemaan minkälaisessa ympäristössä persoona toimii, mitä välineitä, menetelmiä ja toimintoja hän käyttää. Tämän jälkeen osallistujat kokoavat yhteenvetoon, minkälainen toimintaympäristö tulee olemaan vuonna 2050 ja minkälaisia tilatarpeita silloin on. Näistä käydään yhteinen keskustelu, jonka

pohjalta kerätään ehdotuksia mitä Savonkadun alueelle pitäisi nyt tehdä, jotta tuo toivottu tulevaisuus toteutuisi. (kuvio 14; Liite 4.)

6.4 Kehittäminen ja konseptointi

Prototyypointi ja ideointi -vaiheen työpajoissa osallistajat tuottavat lisää sisältöä persooniin ja niiden käyttäjätarinoihin. Tässä palvelumuotoiluprosessin viimeisessä vaiheessa ne viimeistellään tuotetun aineiston perusteella ja muokataan valmiiksi toimeksiantajalle luovutusta varten. Muokkaamisessa hyödynnetään uudestaan samankaltaisuuskaaviota sekä tuotosten visualisointia. Visualisointi tehdään persoonien ja käyttäjätarinoiden lisäksi osallistujien näkemyksistä työnteon eri tulevaisuuksista sekä toiveista Savonkadun alueelle tehtävien suunnitelmien sisällöstä. Erilaisten tilatarpeiden konsepti tehdään tarinamuotoon, jossa yhdistetään erilaiset työn tulevaisuudet, persoonat ja niiden käyttäjätarinat sekä teoriapohja Savonkadun ympäristöön.

Työnteon eri tulevaisuuksien visualisoinnit luovat persoonille ja niiden käyttäjätarinoille toimintaympäristön, jonka kautta niitä on helpompi ymmärtää. Osallistujien toiveet Savonkadun osalta taasen kertovat alueen asukkaille ja/tai työssäkävijöille tärkeistä alueen ominaisuuksista ja kohdista. Toki niistä on teetetty kyselyitä Savonkadun kehittämisprojektin toimesta, mutta näihin työpajoihin osallistujilla on mahdollisuus kuvitella aluetta eri näkökulmasta ennakoinnin ja muiden menetelmien avulla.

Visualisoinnin avulla Savonkadun kehittämisprojektin suunnittelijoiden on helpompi ymmärtää alueen asukkaiden ja työssäkävijöiden tarpeita ja toiveita. Käytännössä se tarkoittaa, että työpajojen tuotokset esitetään kuvallisesti ja sanallisesti siten, että käytetyt kuvat ja sanat ovat merkitykseltään toisiaan tukevia (Brand 2020, 10-11). Eli on hyvä käyttää yleisesti tiedossa olevia metaforia mahdollisimman yksinkertaisesti ja yksiselitteisesti. Tarkoituksena on siis kertoa Savonkadulla asuvien ja työssäkäyvien tarina hyödyntämällä visuaalisia elementtejä tekstin yhteydessä. (Brand 2020, 32, 49.)

6.5 Menetelmiin liittyvät eettiset ja luotettavuuskysymykset

Työelämälähtöisessä kehittämistyössä tulee muistaa niin tieteen tekemisen kuin yritysmaailman eettiset säännöt. Siinä on kyse inhimillisestä toiminnasta, joten käytännössä kyseessä on samat eettiset säännöt kuin muutenkin yhteiskunnassa ja ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Lyhyesti sanottuna kehittämistyön tavoitteet pitää olla korkean moraalin mukaisia, kehittämistyö pitää tehdä rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti sekä tuotosten pitää olla hyödyllisiä käytännössä. Rehellisyydellä tarkoitetaan sitä, että ei plagioida toisten tai omia tutkimuksia, ei vähätellä muiden osuutta kehittämistyössä, ei kritiikittä yleistetä tuloksia, ei raportoida harhaanjohtavasti tai puutteellisesti sekä ei väärinkäytetä määrärahoja. (Ojasalo ym. 2020, 48-49.)

Kehittämistyön luotettavuuteen vaikuttaa myös tuotetun aineiston ja osallistettavien ihmisten määrä. Aineiston riittävä määrä riippuu opinnäytetyön tyypistä, tehtävästä, tavoitteista, tutkimusongelmasta, tutkimuskysymyksistä, kohderyhmän laajuudesta ja monipuolisuudesta sekä käytössä olevista resursseista. Palvelumuotoilussa tulee huomioida myös aineiston laatu eli kuinka perustellusti se virittää suunnittelijan ajattelua ja luovuutta. Tuotosten käyttökelpoisuus, sovellettavuus ja pätevyys määräytyy sen perusteella, kuinka hyvin ne nojaavat kehitystyön tai tutkimuksen lähtökohtaan ja -asetelmaan, ja miten aineisto on koottu ja arvioitu. Siinä ratkaisevana on kehittäjän tai tutkijan taidot ja teot kehittämistyön aikana. (Vilkkä 2021, Yleistettävyyys ja pätevyys.)

Kehittämistyön kohteena olevien pitää tietää mitä ollaan tekemässä, mikä on toiminnan kohde ja tavoitteet sekä mikä on osallistujien rooli kehitystyössä. Lisäksi tutkimuksen kannalta olennaisia osallistujien henkilötietoja tulee käsitellä suunnitelmallisesti, vastuullisesti ja lainmukaisesti. Osallistujien pitää olla tietoisia siitä, mihin tarkoitukseen tieto kerätään, mihin sitä käytetään ja miten sitä säilytetään. Kehittämistyön tiedonkeruu- ja arviointimenetelmien tulee kokonaisuudessaan olla eettisiä ja tarvittaessa tulee hakea ennakoarviointia tutkimuksen eettisyydestä. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 8-9, 11, 16.)

Tässä kehittämistyössä osallistujat ovat täysi-ikäisiä, työssäkäyviä ja tietyllä alueella asuvia tai työssäkäyviä, joten ennakoarviointia ei tarvita. Ketään ei pakoteta tai painosteta osallistumaan ja Savonkadun kehittämiseen pystyy vaikuttamaan työpajojen lisäksi monin eri tavoin. Osallistujista tarvitaan vain yhteystiedot työpajojen kutsuja varten ja työhön liittyvä yleisen tason tieto työpajan tuotosten analysointia varten. Yhteystiedot saadaan Savonkadun kehittämisprojektin teettämän Maptionnaire -kyselyn kautta, johon työpajoista kiinnostuneet ovat itse sähköpostiosoitteensa laittaneet. Muita henkilötietoja ei osallistujista kerätä.

Työpajojen kutsuviesteissä kerrotaan mikä on työpajojen tarkoitus ja sama tieto kerrotaan työpajoissa (Liite 1 ja 2). Tosin työpajoista annetun palautteen perusteella osa osallistujista ei välttämättä ole tuota tietoa täysin sisäistänyt (Liite 5). Tämän vuoksi prototyyppi ja ideointi -vaiheen työpajoihin lisätään aikajana helpottamaan työpajojen tarkoituksen ja vaiheiden ymmärtämistä. Kehittämisraportoidaan osana opinnäytetyötä ja tuotoksia tullaan hyödyntämään osana Savonkadun kehittämisprojektia. Täten tuotosten hyödyllisyydestä on keskusteltu toimeksiantajan kanssa jo opinnäytetyön alkuvaiheessa ja rehellisyyttä arvioidaan myös koulun puolesta.

7 Kehittämistyön toteutus ja tulokset

Opinnäytetyön kehittämistyö toteutui pääosin suunnitellun mukaisesti, tosin työpajojen osallistujamäärän vuoksi pieniä muutoksia piti tehdä. Tulevaisuustaaajuus-työpajoja toteutettiin yhteensä kaksi ja ne toteutuivat käsikirjoituksen mukaisesti, ja niistä saatujen tuotosten pohjalta oli helppo kasata persoonat ja niiden käyttäjätarinat. Jatkotyöpajoja toteutettiin yhteensä kolme ja niiden osallistujat puolestaan toivat lisää syvyyttä persooniin kuvittelemalla niiden keskivertoa työpäivää ja pohtimalla persoonien toimintaan liittyviä tilatarpeita. Samalla jatkotyöpajoissa käytiin antoisaa keskustelua mitä Savonkadun alueelle kaivataan nyt, jotta tulevaisuuden kuva alueesta toteutuisi.

Työpajojen fasilitointi onnistui hyvin myös osallistujien antaman palautteen perusteella (Liite 3). Pieniä ryhmiä oli helppo fasilitoida virtuaalisesti ja kaikki pääsivät hyvin ääneen. Miron käyttö työskentelyalustana ja käytetyt menetelmät, erityisesti me-we-us -menetelmän hyödyntäminen, varmistivat kaikkien osallistujien näkemysten esiin pääsemisen. Tämä kehittämisprojekti vahvisti tekijän näkemystä omasta ammattitaidosta ja osaamisesta.

7.1 Työpajojen osallistujat

Tulevaisuustyöpajan ja jatkotyöpajan osallistujiksi kutsuttiin Maptionnaire -kyselyn vastaajista ne, jotka olivat ilmoittaneet kiinnostuksensa osallistua projektin puitteissa järjestettäviin työpajoihin ja jotka olivat vakituksessa työsuhteessa ja asuivat ja/tai työskentelivät Savonkadun lähellä (postinumero 00520). Tähän päädyttiin sillä perusteella, että Savonkadun alueelle toteutettavia toimitiloja ja mahdollisia yhteiskäyttötiloja todennäköisesti tulevat käyttämään lähialueilla asuvat ja/tai työskentelevät. Lisäksi tällä hetkellä vakituksessa työsuhteessa olevilla todennäköisesti on näkemys siitä mihin suuntaan heidän työntekonsa tulee kehittymään ja minkälaisia tiloja he tulevaisuudessa kaipaavat.

Kaikki työpajat toteutuivat sellaisilla osallistujamäärillä, että pienryhmäjakoja ei tarvinnut tehdä, vaan kaikki yksittäiseen työpajaan osallistuneet työskentelivät yhdessä (taulukko 1). Tulevaisuustaaajuus-työpajoihin osallistui yhteensä yhdeksän (4+5) ja jatkotyöpajoihin kahdeksan (3+3+2) henkilöä. Näistä molempiin työpajoihin osallistui viisi eli molempien työpajojen netto-osallistujamäärä on 12. Tämä on noin 8,3 prosenttia NCC:lle kiinnostuksensa osallistumiseen ilmaisseista, noin 1,6 prosenttia Maptionnaire -kyselyyn vastanneista ja noin 0,3 prosenttia Alppilan alueen asukkaista (vuonna 2019 Alppilan asukasmäärä oli 4568). (Savonkatu 2021b; Vuori, Mäki & Bergroth 2020, 64.)

<i>osallistujat</i>	<i>tulevaisuustaaajuus- työpajat</i>	<i>jatkotyöpajat</i>	<i>osallistui molempiin työpajoihin</i>
<i>yhteensä</i>	9	8	5
<i>paikasta riippumaton työ</i>	9	8	5
<i>työntekijä / toimihenkilö</i>	6	6	3
<i>yksityisyrittäjä</i>	1	1	1
<i>esihenkilö</i>	2	1	1
<i>miehiä</i>	3	4	2
<i>naisia</i>	6	4	3

Taulukko 1: Työpajoihin osallistuneet

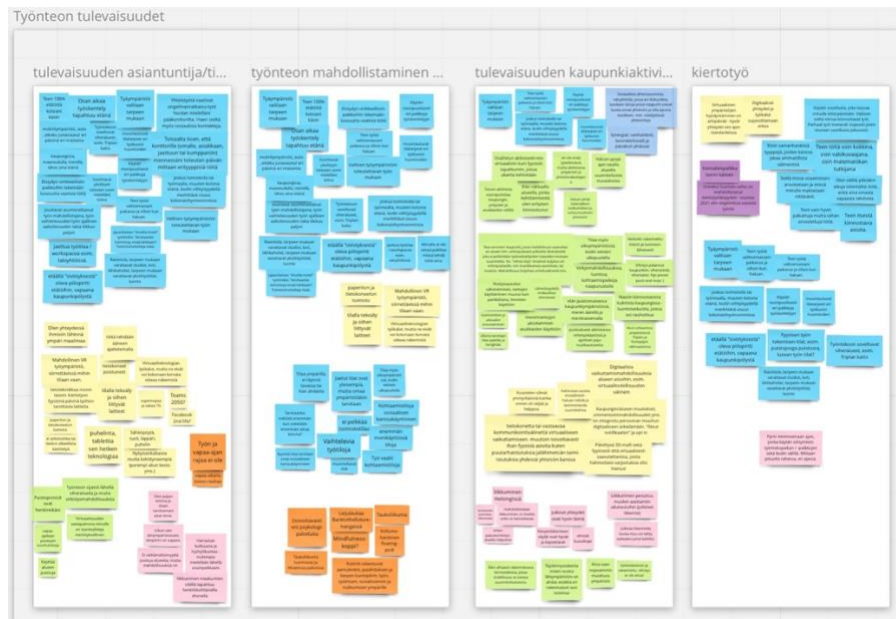
Eri työpajoihin osallistuneiden määrän vuoksi tiettyjen menetelmien käyttö ei toteutunut täysin menetelmän kuvauksen mukaan. Esimerkiksi kahvilamenetelmässä yleensä eri ryhmät työskentelevät eri teemojen pohjalta samaan aikaan ja ensimmäisen kierroksen jälkeen heidän käytössä on muiden ryhmien tuotoksia aina kyseisestä teemasta, joita he työstävät eteenpäin. Nyt se toteutui niin, että eri jatkotyöpajoihin osallistuneet eivät nähneet eri työpajojen tuotoksia, vaan kaikki ryhmät työskentelivät tyhjältä pohjalta ja kukaan osallistujista ei työstänyt toisten tuotoksia eteenpäin.

Osallistujamäärästä huolimatta valitut menetelmät saatiin toimimaan työpajoissa erittäin hyvin ja työpajoihin osallistui varsin aktiivisia ja keskusteluhalukkaita henkilöitä. Kohderyhmä eli Savonkadun alueella asuvat ja/tai työskentelevät olivat kiinnostuneita alueen kehittämisestä ja halukkaita kertomaan omat näkemyksensä. Osallistujia olisi mahdollisesti saatu enemmän, mikäli olisi onnistuttu selkeämmin kertomaan opinnäytetyöprosessin eri vaiheet ja miten niitä tullaan hyödyntämään Savonkadun kehittämissuunnitelmassa. Tämä kyllä pyrittiin kertomaan niin hyvin ja avoimesti kuin rekrytointivaiheessa oli mahdollista ja osallistujia oli kaiken kaikkiaan kohtuullisen hyvin. Tosin tuotokset on hyvä tarkastaa laajemmalla ryhmällä ja selvittää voiko niitä yleistää muihin vastaaviin alueisiin pääkaupunkiseudulla ja muissa isommissa kaupungeissa.

7.2 Erilaiset työnteon tulevaisuudet

Työpajojen tuotoksista muodostui neljä erilaista työnteon tulevaisuutta, tulevaisuuden asiantuntija-/tietotyö, työnteon mahdollistaminen missä vaan, kiertotyö ja kaupunkilaisaktivismi (kuvio 15). Yhteistä näissä on teknologian mahdollistamat uudenlaiset tavat toimia, ympäristön ja luonnon arvostus, oman hyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitäminen sekä sosiaalisen kanssakäymisen, yhteistyön ja vuorovaikutuksen uudet muodot. Työnteon eri tulevaisuuksiin päästiin tarkastelemalla työpajojen tuotoksia neljästä eri näkökulmasta,

työympäristön valinnan, teknologian ja välineiden, liikkumisen sekä hyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitämisen näkökulmista.

Kuvio 15: Kooste erilaisista työnteon tulevaisuuksista

Asiantuntijatyössä työympäristö valikoituu aina työtehtävän tarpeiden mukaan ja siihen vaikuttaa myös tekniset tarpeet. Työnteossa hyödynnetään virtuaaliympäristöjä, tekoälyä ja mobiililaitteita. Teknologian käyttö onnistuu missä vaan ja välineet kulkevat entistä helpommin mukana. Siitä huolimatta työpajojen osallistujat kokivat, että asiantuntijatyötä tekevä pysyy pitkälti samalla alueella hyödyntäen kyseisen alueen palveluita ja työskentelypaikkoja. Tämän vuoksi työn ja vapaa-ajan rajaa on vaikea määritellä, kun työasiat tulevat mieleen vapaa-ajalla ja työajalla on mahdollista käyttää vapaa-ajan palveluita.

Työnteon mahdollistaminen missä vaan liittyy osin asiantuntijatyöhön, mutta siinä missä asiantuntija pysyy yhdellä alueella, työnteon mahdollistamisessa lähdetään kauemmas. Tässäkin työympäristö valikoituu työtehtävän mukaan ja sen lisäksi etätyöskentelyssä hyödynnetään virtuaali- ja mobiiliympäristöjä ja -laitteita sekä liikutaan eri puolilla Suomea, Eurooppaa ja jopa maailmaa. Välineet kulkee helposti mukana ja virtuaalimaailmaa hyödynnetään suvereenisti monella tavalla. Ympäristöstä riippuen hyvinvoinnista ja työkyvystä huolehditaan monipuolisin keinoin. Taukoliikuntaa voidaan toteuttaa erilaisissa ympäristöissä ja harrastaa mindfulnessia luonnon keskellä.

Tulevaisuuden kaupunkiaktivismisissäkin työympäristö valikoituu tehtävän mukaan, jotkut asiat on parempi hoitaa kasvotusten ja jotkut hoituvat etänä. Tähän kuitenkin liittyy paljon liikkumista kaupungin sisällä ja siten työympäristöjä on useita. Tässä hyödynnetään

virtuaalitodellisuuksien ja tekoälyn lisäksi digitaalisia vuorovaikutus ja vaikuttamismahdollisuuksia, 3D -teknologiaa suunnitelmien tarkastelussa ja kommentoinnissa sekä mobiililaitteita, jotka kulkevat helposti mukana. Siten 3D -suunnitelman tarkastelu siinä ympäristössä minne se sijoittuu, on mahdollista. Liikuttaessa kaupungin alueella käytetään julkista liikennettä ja muutenkin viihdytään kaupungin viheralueilla ja merenrannassa ym. vastaavissa paikoissa. Hyvinvointi ja työkyvyn ylläpito hoituu luonnon ja oman ympäristön kehitykseen vaikuttamisen kautta.

Kiertotyössä työympäristö valikoituu sen hetkisen työn mukaan ja usein riippuu myös työnantajasta. Osa töistä tehdään tietyssä fyysisessä paikassa, jonka työnantaja osoittaa. Osa töistä on mahdollista tehdä missä vaan. Tässä teknologiaa hyödynnetään työntekijän lisäksi eri työtehtävien etsimiseen ja niistä sopimiseen, sekä eri työvälineiden jakamiseen saman henkisten kanssa. Liikkuminen työstä toiseen hoidetaan mahdollisimman tehokkaasti, varsinkin jos ne osuvat samalle päivälle. Työympäristön ja -yhteisön vaihtelu sekä oman itsensä toteuttaminen lisää yksilön hyvinvointia ja työkykyä. Toki siinä taustalla on oletus, että yksilö on itse valinnut kiertotyön tekemisen. Kiertotyöhön liittyy myös työnantajan näkökulmia työvoiman varmistamisesta ja palkkauksen käytännöistä, joita ei työpajoissa sen tarkemmin käyty läpi.

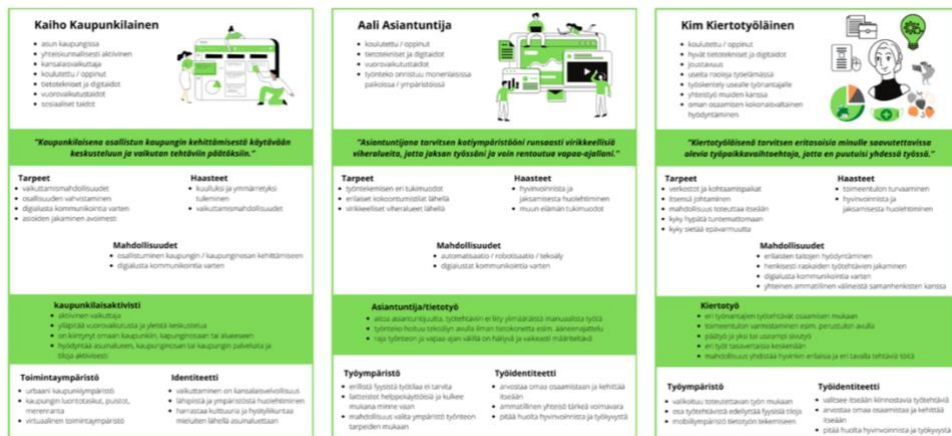
Osallistujat määrittivät kiertotyön tarkoittavan työtilannetta, jossa työntekijällä on useita eri työnantajia ja joskus hän saattaa niiden lisäksi vielä työllistää itsensä. Työntekijällä saattaa olla yksi niin sanottu päätyö, joka on asiantuntijatyötä ja yksi tai useampi niin sanottu lisätyö, jotka ovat täysin eri alaa kuin päätyö. Lisätyönä voi olla esimerkiksi vanhusten ulkoiluttamista, lasten vahtimista päiväkodissa tai vaikka itsetyöllistettynä joogaohjaajana toimimista tai muuta vastaavaa. Riippuen päätyön palkkatasosta, osa lisätöistä voisi olla vastikkeellista perustuloa, jonka avulla varmistetaan työntekijän toimeentulo ja työvoiman saatavuus fyysisesti ja/tai henkisesti raskaissa töissä. Olennaista on, että työntekijää ei pakoteta tai painosteta lisätyön tekemiseen.

7.3 Persoonat ja niiden käyttäjätarinat

Persoonien ja niiden käyttäjätarinoiden kautta pyrittiin kuvaamaan sen hetken maailmaa, yhteiskuntaa, työelämää, arvoja ja toimintatapoja. Lähtökohtana oli oletus siitä, että työpajoissa kuviteltu tulevaisuus on yleisesti ottaen toivottava ja toteutuu kuvitellun kaltaisesti. Tulevaisuustajuus-työpajojen tuotoksista muodostui kaiken kaikkiaan kuusi persoonaa, joista kolme valikoitui jatkoon sen perusteella, miten niiden avulla voi kertoa tilojen käytöstä työntekoon. Tuotoksista muodostui myös persoonakohtaiset käyttäjätarinat, joita työstettiin jatkotyöpajoissa. Persoonia ja käyttäjätarinoita työstettäessä huomattiin, että missään kohtaa ei tullut esille sukupuolta, ikää, kulttuuritaustaa tai muita vastaavia demografisia tekijöitä, joten heidät pyritään esittämään kaikin puolin mahdollisimman

neutraalisti. Kehittämistyön kannalta olennaista on persoonien toiminta ja siihen liittyvät tarpeet.

Persoonat, joita ei jatkotyöstetty, koskivat johtajan, päättäjän/virkamiehen ja kaupunkisuunnittelijan/kaavoittajan/rakennuttajan rooleja ja mitä osallistujat kaipasivat näiltä tahoilta. Jatkoon valikoineet persoonat koskivat kaupunkilaisen, asiantuntijan ja kiertotyöläisen rooleja (kuvio 16). Kiertotyöläisen rooli määriteltiin työpajassa monipuolista osaamista omaavaksi, usealle työnantajalle työtä tekeväksi henkilöksi, jolla on mahdollisesti yksi päätyö ja yksi tai useampi lisätyö. Henkilön näkökulmasta tämä ratkaisu estää puutumisen suorittavassa työssä sekä mahdollistaa eri taitojen ylläpitämisen ja kehittämisen. Yhteiskunnan näkökulmasta tämä ratkaisu toisi lisää työvoimaa sellaisiin raskaisiin ja suorittaviin työtehtäviin, joissa työntekijät helposti uupuvat, fyysisesti tai henkisesti. Tätä ratkaisua voisi mahdollistaa perustuloon siirtyminen, jota vastaan tietotyötä tekeillä olisi vähintään yksi tällainen lisätyö, jota he tekisivät tietyn määrän viikossa tai kuukaudessa.

Kuvio 16: Persoonat ja käyttäjätarinat

Kaiho Kaupunkilainen on kaupungissa asuva, yhteiskunnallisesti aktiivinen vaikuttaja, joka haluaa ylläpitää vuorovaikutusta ja yleistä keskustelua kaupungin kehittämisestä ja kehittämisen eri osa-alueista. Hän on koulutettu ja/tai itseoppinut, hänellä on hyvät tekniset, vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Hän toimii urbaanissa kaupunkiympäristössä ja virtuaalisessa ympäristössä sekä liikkuu paljon eri puolilla kaupunkia. (Liite 6.)

”Kaupunkilaisena osallistun kaupungin kehittämisestä käytävään keskusteluun ja vaikutan tehtäviin päätöksiin.”

Aali Asiantuntija on tietyn asian tai alan vahva asiantuntija, joka on korkeasti koulutettu ja myös itseoppinut. Hänellä on hyvät tekniset ja vuorovaikutustaidot ja hän toimii monipuolisissa työympäristöissä ja hyödyntää teknologiaa laaja-alaisesti. Hän pystyy keskittymään selkeästi oman työnsä ytimeen, eli tietyn asian tai alan asiantuntijuuteen.

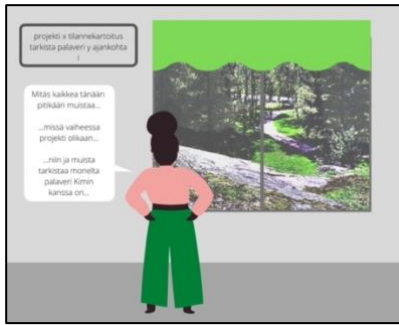
Rakennettuihin tiloihin kerättiin kommentit koskien rakennettaviin taloihin tulevista yleisistä tiloista. Niissä toivottiin elävöittävää liiketilaa, monikäyttöisiä tiloja työskentelyä ja harrastuksia varten sekä tiloja, joita voisi avata ulkotiloiksi. Tilojen yhteyteen toivottiin yhteistä kierrätettävien jätteiden keräyspistettä alueen asukkaille, yrityksille ja muille toimijoille. Lisäksi ehdotettiin katettua aluetta Karjalankadun ja Savonkadun risteykseen, jonka avulla pyöräilijät ja jalankulkijat voisivat ylittää risteysalueen eri tasolla kuin autoilijat. Sen voisi toteuttaa viherkantena ja siten tuoda epämiellyttävään kohtaan viihtyvyyttä.

Ympäristön ja luonnon muodostamiin tiloihin kerättiin kommentit, jotka koskivat alueen kallioita ja viheralueita. Kallioiden säilyttäminen mahdollisimman luonnonmukaisina nousi myös näissä työpajoissa esiin. Niiden viihtyvyyttä ja turvallisuutta toivottiin parannettavan esim. siistimällä ja valaisemalla niitä ja kallioilla olevat, ilmeisesti joidenkin taloyhtiöiden laittamat aidat toivottiin poistettavan. Viheralueista toivottiin tehtävän virikkeellisiä ja eloisia ympäristöjä, joissa olisi hyvä viettää aikaa ja toteuttaa yhteisöllistä toimintaa ja tapahtumia sekä luoda alueelle kortteli-identiteettiä. Esimerkiksi atrium -tyyppistä tilaa, johon voisi ottaa Talvipuutarhasta mallia.

8 Konsepti: päivä Savonkadulla vuonna 2051

Tässä kappaleessa erilaiset tilakonseptit kuvataan tarinan muodossa ja siinä hyödynnetään työpajojen tuotoksista koottuja erilaisia työn tulevaisuuksia sekä persoonia ja niiden käyttäjätarinoita. Tarinaan tuodaan lisää ulottuvuuksia yhdistämällä se teoriapohjaan.

Aurinko sarastaa 19.5.2051 ja Savonkadun alueen kahvilat ja yhteisötoimijat valmistelevat ruokia aamiaistarjoilua varten. Tänään on odotettavissa kiireinen aamupäivä, kun alueen etätyötä tekevät valtaavat kallioalueen työskentelytilat. Siitä on vuosien saatossa tullut tapa näin perjantaisin, jolloin luovaa asiantuntijatyötä tekevät verkostoituvat ja sparraavat toisiaan. Toiminta on tuonut alueelle uusia saman henkisiä asukkaita sekä yrittäjiä ja liiketoimintaa. Uusimpana tulokkaana on erilaisia työvälineitä vuokraava yritys, jolta saa lainattua ja liisattua myös vapaa-ajan välineitä.

Kuvio 18: Konseptoinnin visualisointi 1/6

Aali Asiantuntija nauttii rauhallisesta aamusta pohtien ääneen päivän agenda (kuvio 18). Pohdinta tallentuu mobiililaitteen avulla pilvipalveluun, jossa tekoäly järjestee päivän aikataulut ja lähettää tarvittavat muistutukset päivän palavereista muille osallistujille. Samalla hän valmistautuu siirtymään aamupäiväksi kallioille tekemään erälle projektille luovaa ideointia. Hän odottaa mielenkiinnolla mitä muut ovat mieltä hänen uusimmasta ideastaan.

Kuvio 19: Konseptoinnin visualisointi 2/6

Iltapäivällä on vuorossa virtuaalipalaveri Kim Kiertotyöläisen kanssa, jossa Aali pääsee käyttämään uutta virtuaalikympäriä (kuvio 19). Se toimii moitteettomasti ja Kim näkyy ja kuuluu ilman viivettä. Aali huomaa, että Kim on päivittänyt virtuaaliympäristönsä ja hetken he keskustelevat virtuaaliympäristöjen tarjonnasta ja niihin saatavista päivityksistä. Keskustelu polveilee jopa 2020-luvun Teamsiin ja Zoomiin sekä niissä olleisiin toimintoihin ja ominaisuuksiin.

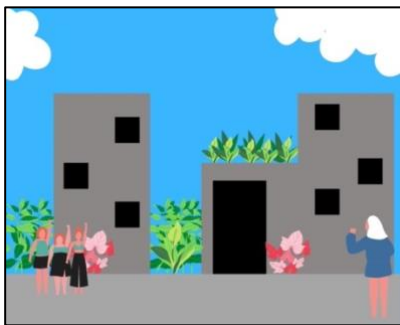
Palaverin päätyttyä Kim Kiertotyöläinen tallentaa muistiin tehtävät työt ja muistettavat asiat sekä tarkistaa seuraavan viikon aikataulun. Aalin kanssa tehtävä projekti on sellaisessa vaiheessa, että hänellä jää aikaa muuhunkin, joten hän päättää katsoa mitä lisätöitä ensi viikolle olisi tarjolla. Kimillä on tili useammassakin kiertotöitä tarjoavassa alustassa, jotka päivittyvät samaan sovellukseen. Siellä hän huomaa, että Pasilan peruskoulun 1. luokkalaisten

ovat lähdössä retkelle ja kaipaavat aikuisia mukaan valvomaan lapsia. Ilmoittauduttuaan mukaan retkivalvojaksi Kim ryhtyy valmistautumaan tämän päivän lisätyön tekemiseen.

Kuvio 20: Konseptoinnin visualisointi 3/6

Tänään Kimillä on vuorossa joogaohjaus, jota hän tekee itsenäisenä ammatinharjoittajana (kuvio 20). Joogamatot ja muut tarvikkeet ovat yhteiskäytössä muutaman muun joogaohjaajan kanssa ja niitä säilytetään yhteisötalolla. Alueen pesulan kanssa on vaihtokauppasopimus, jossa pesulan väki saa osallistua joogaan aina halutessaan mattojen ja tarvikkeiden huoltoa vastaan. Tämän päivän joogaan osallistuu Kimin naapureita ja ystäviä ja joogaympäristönä toimii heidän kaikkien rakastamat kalliot. Tänään on kaunis päivä, joten säävaihteluita ajatellen kallioille tehtyjä suojarakennelmia ei tarvita.

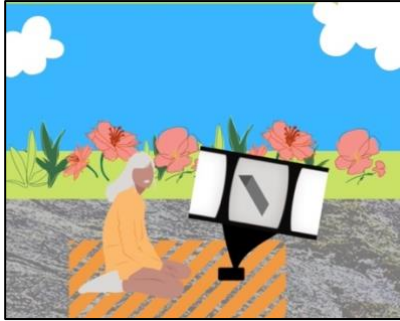

Kuvio 21: Konseptoinnin visualisointi 4/6

Joogatuntien päätteeksi hän vie tarvikkeet takaisin yhteiskäyttötiloihin ja suuntaa yhteisötalon tapahtumatilaan kaupunginosaitamiin, jonka vetää Kaiho Kaupunkilainen (kuvio 21). Siellä on tarkoitus keskustella Savonkadun alueen kehityssuunnista ja tulevaisuudesta. Keskustelun alkamista odotellessaan Kim sopii seuraavan viikon toisen lisätyön yksityiskohdista, lapsille suunnatun virikkeellisen joogatunnin aiheesta ja kestosta.

Päivä on ollut lähes kesäisen lämmin ja Kaiho Kaupunkilaisen kaupunginosaitamien valmistelu Savonkadun kallioiden laitureilla on sujunut lähes huolettomasti (kuvio 22). 3D - mallien, virtuaaliympäristöjen ja pilvipalveluiden yhteydet toimivat moitteettomasti huolimatta niiden runsaasta käytöstä. Osa aamupäivän verkostoitumistilaisuuteen

osallistuneista on jäänyt viettämään päivää kallioille. Heistä jotkut ovat hakeneet kirjastopisteestä luettavaa ja osa on ladannut virtuaalisen Mökky-pelin.

Kuvio 22: Konseptoinnin visualisointi 5/6

Tämän kaltaisina päivinä kallioilla on runsaasti käyttäjiä ja yhteydet käyvät kuumina. Siitä Kaiho muistaakin, että alueen yhdistäminen 7G -verkkoon pitää laittaa asialistalle. Tämä onnistuu näppärästi puhetta tallentavan laitteen ja tekoälyn avulla. Myös illan tarjoilut on hoidettu samaan tapaan. Ennen iltamien alkamista Kaiho tarkistaa yhteisötilan laitteet päivitysten varalta ja järjestelee tapahtumatilan kuntoon. Hän varmistaa, että tämän vuoden retriittien esitteet ovat näkyvillä.

Kuvio 23: Konseptoinnin visualisointi 6/6

Iltamien alkaessa Kaiho ilahtuu huomattessaan, että paikalla on runsaasti myös uusia kasvoja (kuvio 23). Lisäksi virtuaaliympäristössä on monta aktiivista alueen asukasta valmiina vaikuttamaan heille niin rakkaan alueen tulevaisuuteen. Iltamien loppuksi osa osallistujista lähtee Savonkadun viherkannelle pohtimaan siellä olevien kalusteiden päivitystä. Helsingin kaupunkikalusteohjeeseen on tullut päivitys ja uusia vaihtoehtoja voi nyt katsoa 3D-malleina paikan päällä. Matkan varrella he vievät iltamista tulleet roskat kevään aikana päivitettyyn kierrätyspisteeseen, josta ne matkaavat putkea pitkin viherkannan alla oleviin keräyslaatikoihin.

9 Johtopäätökset

Tässä kehittämistyössä kehitetyt erilaiset tilakonseptit kuvataan tarinamuodossa kertomalla työn tekemisestä, uudenaista toimintatavoista ja arvomaailmasta. Tarinassa kuvataan yhtä keskivertopäivää Savonkadulla vuonna 2051 eli 30 vuoden päästä. Siinä yhdistyy työpajoissa kuvitellut teknologiset kehitykset ja niiden vaikutukset työntekoon ja eri persooniin Savonkadun ympäristössä. Persoonien ja käyttäjätarinoiden avulla pyritään kuvaamaan asiantuntija- ja tietotyön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen ja kiertotyön kehittymistä erityisesti teknologisen kehityksen kautta.

Tulevaisuustaaajuus-työpajoissa osallistujat tarkastelivat työn tulevaisuutta asiantuntija- ja tietotyön, yhteiskunnallisen vaikuttamisen sekä hyvinvoinnin ja työssä jaksamisen kautta. He kokivat yhteiskunnallisen vaikuttamisen kehittyvän samaan suuntaan ja samantapaisesti kuin asiantuntija- ja tietotyön. Kiertotyön ajateltiin olevan mahdollisuus monipuolistaa yksitoikkoista ja puuduttavaa työkuva ja se voisi olla myös vastikkeellisen perustulon myöntämisen/saannin peruste. Kiertotyössä työntekijällä on osa-aikaisen päätyön lisäksi yksi tai useampi, eri alan lisätyö.

Jatkotyöpajoissa osallistujat kuvittelivat persoonien keskivertoa työpäivää/päivää vuonna 2050. Siitä tuloksena on neljä erilaista työteon tulevaisuutta, joissa kaikissa näkyy teknologian kehitys, luonnon ja ympäristön arvostus, oman hyvinvoinnin ja työkyvyn ylläpitäminen sekä sosiaalisen kanssakäymisen, yhteistyön ja vuorovaikutuksen uudet muodot.

Erilaisten työympäristöjen hyödyntäminen näkyy vahvasti sekä erilaisissa työteon tulevaisuuksissa että persoonissa. Osallistujat olivat sitä mieltä, että tulevaisuudessa ei tulla enää työskentelemään pelkässä toimistoympäristössä, johon he ajattelivat myös co-working ja yhteiskäyttötilojen kuuluvan, vaan erilaisten mobiililaitteiden kehitys mahdollistaa entistä paremmin erilaisten ulko- ja sisäympäristöjen käyttämisen työskentelytiloina.

Jatkotyöpajoissa osallistujat myös toivat esiin Savonkadun viheralueiden ja luonnontilassa olevien kallioiden tärkeyden asukkaiden hyvinvoinnin, sosiaalisen kanssakäymisen sekä yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden parantamisessa. Osallistujat keksivät Savonkadun ja Karjalankadun risteysalueelle vaihtoehtoisen ratkaisun, jossa kevyelle liikenteelle rakennetaan viherkansi. Lisäksi he ideoivat tarpeen mukaan muotoutuvia monikäyttötiloja, joita voisi käyttää myös ulkotilana ja siten yhdistää kallioilla oleviin työskentely- / toimintapisteisiin.

10 Pohdinta

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää erilaisia tilakonsepteja tutkimalla tilan tarpeen muuttumista työnteon muutoksen kautta ja pandemia-ajan etätyöskentelyn vaikutusta asenteisiin työnteon paikan suhteen. Tutkimus toteutetaan yhdistämällä tulevaisuustutkimus palvelumuotoiluprosessiin ja siinä osallistetaan Savonkadun alueen asukkaita ja alueen kehittämistä kiinnostuneita. Kevään 2021 aikana toteutetuissa työpajoissa selvitetään, miten työtä tullaan tekemään ja miltä keskiverto työpäivä vuonna 2050 näyttää. Tilakonseptit kuvataan tarinan muodossa ja siinä hyödynnetään työpajojen tuotoksista koottuja erilaisia työn tulevaisuuksia, persoonia ja niiden käyttäjätarinoita.

Työpajojen tulokset ovat samansuuntaisia Maptionnaire -kyselyn kanssa ja ne ovat päteviä Savonkadun kehittämisprojektin näkökulmasta. Niitä ei sellaisenaan voi siirtää muuhun käyttöön, mutta kehittämistyön prosessi menetelmineen kuitenkin on muokattavissa vastaaviin kehittämisprojekteihin ja kaupunkilaisten, asukkaiden ym. vastaavien tahojen osallistamiseen esimerkiksi kaupunkialueiden kehittämisessä.

Sitran (2021a) Tulevaisuustaajuus-työpajamenetelmän materiaaleissa kerrotaan, että tulevaisuuskuvat ovat usein negatiivisia teknologiapainotteisia kuvitelmia tulevaisuudesta. Tämän kehittämistyön työpajoihin osallistuneet kuitenkin kuvittelivat positiivisia mielikuvia tulevaisuudesta, jotka pohjautuivat teknologian kehittymiseen ja sen mahdollistamien uudenlaisien toimintatapojen lisäksi hyvinvointia ja työkykyä vahvistavaan arvomaailmaan. Näiden tulevaisuuksien toteutuminen edellyttää teknologian käytön mahdollistamista kaikille sitä tarvitseville eli osaamisen kehittämisen lisäksi laitteiden, ohjelmistojen, yhteyksien ym. saatavuuden varmistaminen. Lisäksi uudenlaisien toimintatapojen takana oleva arvomaailma on kaikkia ja kaikkien panosta arvostava, yhdenvertainen sekä luontoa ja luonnonvaroja kunnioittava.

Erilaisten tulevaisuuksien visioiden pohjalta kootut persoonat ja niiden käyttäjätarinat kuvaavat lähinnä asiantuntija- ja tietotyön tulevaisuutta, jossa teknologian avulla mahdollistetaan asiantuntijoiden keskittyminen oma alan tai asian asiantuntijuuteen, sen kehittämiseen ja luovaan työhön (Kulovesi 2012, 91, 96-97; Työterveyslaitos 2020, 93-94). Yhteiskunnallisen vaikuttamisen nähdään olevan eräänlaista poliittista asiantuntijatyötä, jossa vuorovaikutuksen merkitys on korostunut. Niiden lisäksi tulee olemaan asiakaspalveluun pohjautuvia töitä, joita tehdään jossain tietyssä fyysisessä paikassa. Näitä voidaan hyödyntää kiertotyössä, joka nähtiin nykyisten sivutöiden ja vapaaehtoistöiden yhdistelmänä. Siinä teknisenä kehityksenä nähdään digitaalisten alustojen ja alustatalouden kehittyminen lisätöiden etsimiseen ja niistä sopimiseen sopivaksi työkaluksi (Työterveyslaitos 2020, 51).

Kiertotyötä tarkasteltiin ainoastaan työntekijän näkökulmasta, vaikka osallistujat tunnistivat sen olevan moniulotteisempi asia. Tähän liittyen voisi tehdä lisää tutkimuksellisia kehitystöitä, joissa selvitetäisiin kiertotyötä eri näkökulmista, ainakin työnantajien ja yhteiskunnan näkökulmista. Toki tähän aiheeseen kuuluu myös kiertotyön tarjoamiseen ja vastaanottamiseen liittyvät toimintatavat ja paikat sekä teknologiset innovaatiot, mutta ensin pitäisi olla kehitettynä ja yhteiskunnan tasolla sovittuna yhteiset toimintamallit.

Edellä mainittujen lisäksi työpajoissa selvisi sama mitä Maptionnaire -kyselyssä, eli Savonkadun viheralueet ja luonnontilassa olevat kalliot ovat asukkaille hyvinvoinnin, sosiaalisen kanssakäymisen, yhteenkuuluvuuden ja yhteisöllisyyden lähde, kun taas Savonkadun ja Karjalankadun risteysalueella olo aiheuttaa stressiä ja ahdistusta (van den Berg ym. 2013, 99-100; Savonkatu 2021b). Risteysalueelle rakennettavan viherkannan avulla voidaan siis luoda viihtyisämpi aluekokonaisuus ja laajentaa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden käytössä olevaa aluetta. Tämä parantaisi alueella asuvien ja siellä käyvien ympäristön laatua ja siten elämänlaatua (Aura ym. 1997, 54-56). Lisäksi viherkannan alle voisi suunnitella alueelle mahdollisesti tulevaa kuljetusliikennettä ja myös kierrätettävien jätteiden ja roskien keräystä. Kierrätettävien jätteiden ja roskien keräyksessä voisi soveltaa esimerkiksi Jätkäsaarella olevaa Rööri -järjestelmää.

Kallioiden ja viheralueiden käyttöä toivotaan helpotettavan ja mahdollistettavan yhteisöllisen toiminnan kehittyminen. Sitä varten kallio- ja viheralueille tarvitaan kalusteita ohjaamaan niiden käyttöä. Helsingin kaupunkikalusteohjeessa (Helsingin kaupunki 2019a) Savonkadun alue on rajattu kuuluvaksi kivikaupunkiin, joten alueelle mahdollisesti tulevat kalusteet ovat samaa tyyliä ja värimaailmaa kuin keskustassa, Kampissa, Töölössä ja Kalliossa olevat kalusteet. Niissä ei kuitenkaan ole suurta eroa aluekeskuksissa, kuten Pasilassa oleviin kalusteisiin. Tosin kaupunkikalusteohjeessa tai kaupunkitilaohjeessa ei näytä olevan juuri kallioiden käyttöä tukevia kalusteita, joten ne pitänee suunnitella erikseen suunnitteluohjeiden perusteella.

Työpajojen keskusteluissa tuli esiin se, että Savonkadun kallioista pääsee nauttimaan vuodenaikojen vaihteluiden vuoksi hyvin rajallisen ajan. Kun alueelle nyt tehtävät suunnitelmat on saatu toteutettua, rakennettuihin tiloihin on saatu toimijoita ja yhteisöllistä toimintaa on saatu aktivoitua, niin seuraavana askeleena voisi olla ratkaisujen etsiminen tähän. Eli millä keinoin ja millaisin apuvälinein kallioiden käyttöä voisi laajentaa hyvien sääolosuhteiden ulkopuolelle, kuten sadesäihin ja talviaikaan. Toki tätä voidaan miettiä jo Savonkadun kehittämisprojektin aikana, mutta viimeistään kun alueen rakennusvaihe on ohi ja nähdään miten uudet rakennukset vaikuttavat kallioiden käyttöön.

Tämän kehittämistyön puitteissa lopullista konseptia ei tullut käsiteltyä kohderyhmän kanssa, vaikka se yleensä palvelumuotoiluprosessiin pyritään sisällyttämään. Eli seuraavana voisi toteuttaa työpajoja, joissa tarinaa käydään läpi aina yhden persoonan näkökulmasta ja siitä käydään keskustelua, jonka pohjalta tarinaan voidaan tehdä korjauksia. Tarinaa tosin käytetään Savonkadun kehittämisprosessin suunnitteluvaiheessa, jossa alueelle tehdään erilaisia suunnitelmia, joten tarinan käsittely kohderyhmän kanssa ei ole täysin pakollista.

Työpajoissa tuli esiin myös kaupunkilaisten ja asukkaiden kuuleminen kaupunkialueiden kehittämisessä, missä koettiin olevan kehittämisen varaa. Ja osallistujat pitivät tämän tyyppisiä työpajoja hyvinä keinoina ja toivoivat niitä järjestettävän jo paljon varhaisemmassa vaiheessa eli jo siinä vaiheessa, kun kaupunki ryhtyy miettimään alueen kehittämistä. Siinä olisi hyvä osallistaa alueella jo asuvia esimerkiksi asuintaloittain valittavien edustajien kautta. Nyt vuorovaikutus jää rakennusfirman tehtäväksi ja asukkaiden suhtautumisen perusteella niiden toteutuksessa on suuriakin eroja.

Työpajoissa toteutui aito vuorovaikutustilanne ja osallistujat olivat juuri niitä, joilta tietoa tarvittiin. Heiltä saatiin aitoja mielipiteitä ja ajatuksia alueen tulevaisuudesta ja mihin suuntaan sitä tulisi viedä. Osallistujia oli suhteessa Maptionnaire -kyselyn vastaajiin tai alueella asuviin vähän, mutta kehittämistyötä ajatellen riittävästi. Kaikki osallistujat olivat täysi-ikäisiä, työssäkäyviä ja tietyllä alueella asuvia tai työssäkäyviä. Ketään ei pakotettu tai painostettu osallistumaan ja Savonkadun kehittämiseen on pystynyt vaikuttamaan työpajojen lisäksi monin eri tavoin. Työpajojen kutsuviesteissä kerrottiin mikä oli työpajojen tarkoitus ja sama tieto kerrottiin työpajoissa (Liite 1 ja 2). Kehittämistyö raportoidaan osana opinnäytetyötä ja tuotoksia tullaan hyödyntämään osana Savonkadun kehittämisprojektia. Tuotosten hyödyllisyydestä on keskusteltu toimeksiantajan kanssa kehittämistyön alkuvaiheessa.

Valitut menetelmät ja työkalut toimivat hyvin ja niiden avulla saatiin vietyä aihetta eteenpäin sekä kerättyä tarvittavaa tietoa. Miro oli sopiva työskentelyalusta ja kaikki osallistujat onnistuivat sen avulla tuomaan ajatuksiaan ja näkemyksiään esiin. Miroon tallennettujen lappujen pohjalta toteutui vuorovaikutuksellinen ja kehittävä keskustelu. Persoonat auttoivat muistamaan, kenen näkökulmasta tulevaisuutta katsotaan ja mihin suuntaan ajatuksia ja/tai ideoita tulisi viedä. Tulevaisuustaaajuus-työpajoissa muodostetuista visioista ja virkkeistä syntyneiden käyttäjätarinoiden avulla saatiin tehtyä yhteenveto siitä, mitä eri persoonat tarvitsevat, jotta he voivat toimia omassa ympäristössään.

Lähteet

Painetut

Aura, S., Horelli, L. & Korpela, K. 1997. Ympäristöpsykologian perusteet. Porvoo: WSOY.

Brand, W. 2020. Visual thinking. Empowering people & organizations through visual collaboration. Amsterdam: Buro BRAND and BIS Publishers.

Junttila, U-K. 1995. Kaupunkiympäristön suunnittelu. Tampere: Tammer-Paino.

Junttila, U. & Sola, H. 2012. Hyvä kaupunkiympäristö - parempi elämä: Urban design - better city life. Helsinki: Suomen Rakennusmedia.

Kantojärvi, P. 2017. Fasilitointi luo uutta. Menesty ryhmän vetäjänä. 3. painos. Helsinki: Alma Talent.

Kulovesi, A. 2012. Työtä rakkaudella. Ikkunoita työn tulevaisuuteen. Keuruu: Otavan Kirjapaino.

Laakso, S. & Loikkanen, H.A. 2004. Kaupunkitalous. Johdatus kaupungistumisen, kaupunkien maankäyttöön sekä yritysten ja kotitalouksien sijoittumiseen. Tampere: Tammer-Paino.

Laine, H. & Heljo, J. 2007. Rakennustoiminta, Ympäristöjohtaminen. Vantaa: Dark.

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2020. Kehittämistyön menetelmät, uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-6. painos. Helsinki: Sanoma Pro.

Pohjola, T. 2003. Johda ympäristöasioita tehokkaasti. Ympäristöosaaminen menestystekijänä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Stickdorn, M., Lawrence A. & Schneider J. 2018. This is service design doing. Sebastopol, CA: O'Reilly Media Inc.

Sähköiset

Atkin, B. & Brooks, A. 2015. Total Facility Management, 4th Edition. E-kirja. Chichester, West Sussex: Wiley-Blackwell.

Berg, A. E. v. d., de Groot, J. I. M., & Steg, L. 2013. Environmental psychology: An introduction. E-kirja. Chichester, West Sussex; Malden, MA: Wiley-Blackwell.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2010. Pieni opas Helsingin ympäristöjohtamisesta. Viitattu 28.5.2021. <https://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/pieni-opas-ymparistojohtamisesta.pdf>

Helsingin kaupunki 2019a. Kaupunkikalusteohje. Viitattu 25.5.2021. <https://www.hel.fi/kaupunkiymparisto/fi/julkaisut-ja-aineistot/ohjeita-suunnittelijoille/kaupunkikalusteohje>

Helsingin kaupunki 2019b. Toimialojen ja liikelaitosten ympäristöjohtaminen. Viitattu 28.5.2021. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparistonsuojelu/ymparistopolitiikka/johtaminen/>

Helsingin kaupunki 2020a. Alppilan pohjoisosan erityiset varausehdot. Viitattu 13.3.2021. https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkiymparistolautakunta/Suomi/Paatos/2020/Kymp_2020-09-15_Kylk_26_Pk/ED4EE949-9B25-C001-965D-7457F1B00000/Liite.pdf

Helsingin kaupunki 2020b. Alppilan pohjoisosan varausalue. Viitattu 13.3.2021. https://www.hel.fi/static/public/hela/Kaupunkiymparistolautakunta/Suomi/Paatos/2020/Kymp_2020-09-15_Kylk_26_Pk/904C9044-6172-C607-BAA2-745831800000/Liite.pdf

Helsingin kaupunki 2020c. Kaavoituksen kulku ja osallistuminen. Viitattu 13.3.2021 <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/osallistuminen/>

Interaction Design Foundation 2021. Viitattu 1.1.2021 <https://www.interaction-design.org/literature/article/affinity-diagrams-learn-how-to-cluster-and-bundle-ideas-and-facts>

Loikkanen, H.A. & Laakso, S. 2016. Tiivistyvä kaupunkikehitys. Tuottavuuden ja hyvinvoinnin kasvun perusta. Viitattu 22.4.2021. http://www.kaupunkitutkimusta.fi/wp-content/uploads/2016/02/Tiivistyvä-kaupunkikehitys-TTTS_5.pdf

Mitronen, L., Korhonen, K. & Rita, J. 2015. Arvoa luova työympäristö. Asiantuntija-artikkeli. Senaattikiinteistöt. Viitattu 7.5.2021. <https://www.senaatti.fi/app/uploads/2017/05/Arvoa-luova-tyoymparisto-asiantuntija-artikkeli.pdf>

NCC 2021. Kestävä kehitys. Viitattu 28.5.2021. <https://www.ncc.fi/kestava-kehitys/>

Rakli 2016. Miten työ- ja toimintatavat, työvälineet ja tilat palvelevat ydintoiminnan tuottavuutta ja ihmisten hyvinvointia? Tuloraportti. Viitattu 7.5.2021. <http://view.24mags.com/mobilev/d0c40045f2de82720c7a2ec75440f560#/page=1>

Rakli 2017. Työympäristömuutosten johtaminen ja viestintä -klinikka. Tulosraportti. Viitattu x.x.2021. <http://view.24mags.com/mobilev/4091394ddfd4c842e6478243f727f8b1#/page=1>

Savonkatu 2021a. Stadin virkistävimät korttelit. Työhön, asumiseen & kaupunkielämään. Viitattu 30.5.2021. <https://savonkatukehitty.fi>

Savonkatu 2021b. Maptionnaire-kyselyn tulokset. Viitattu 25.4.2021.
https://savonkatukehitty.fi/wp-content/uploads/2021/03/raportti_savonkatu_maptionnaire.pdf

Servicedesigntools.org 2021. Personas. Viitattu 2.4.2021.
<https://servicedesigntools.org/tools/personas>

Sitra 2021a. Tulevaisuustaaajuus-työpajamenetelmä. Viitattu 2.4.2021.
<https://www.sitra.fi/hankkeet/tulevaisuustaaajuus/>

Sitra 2021b. Tulevaisuustaaajuus - uusi työpajamenetelmä toisenlaisten tulevaisuuksien rakentamiseen. Viitattu 2.4.2021. <https://www.sitra.fi/uutiset/tulevaisuustaaajuus-uusi-tyopajamenetelma-toisenlaisten-tulevaisuuksien-rakentamiseen/>

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Viitattu 2.4.2021. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf

Tschimmel, K., 2012. Design Thinking as an effective Toolkit for Innovation. In ISPIIM Conference Proceedings (p. 1). The International Society for Professional Innovation Management (ISPIIM). Viitattu 2.2.2021.
https://scholar.google.com/scholar?hl=en&as_sdt=0%2C5&q=Design+Thinking+as+an+effective+Toolkit+for+Innovation&btnG=

Työterveyslaitos 2020. Hyvinvointia työstä 2030 -luvulla. Skenaarioita suomalaisen työelämän kehityksestä. Viitattu 7.5.2021. <https://www.julkari.fi/handle/10024/140712>

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vuori, P., Mäki, N. & Bergroth, C. 2020. Helsingin väestö vuodenvaihteessa 2019/2020 ja väestönmuutokset 2019. Viitattu 25.4.2021.
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_09_17_Tilastoja_10_Vuori_Maki_Bergroth.pdf

Kuviot

Kuvio 1: Savonkadun varausalue (Helsingin kaupunki 2020b)	6
Kuvio 2: Opinnäytetyön teoriapohja.....	8
Kuvio 3: Kaupunkisuunnittelun kohteet (Junntila 1995, 15-20)	13
Kuvio 4: Ihmisen elinympäristö (Aura ym. 1997, 15)	14
Kuvio 5: Ihmisen olemassaolon kolme perusmuotoa (Aura ym. 1997, 18)	16
Kuvio 6: Ympäristöpsykologian viitekehysten yleisvääntämät (Aura ym. 1997, 47).....	17
Kuvio 7: NCC:n kestävä kehityksen tavoitteet (NCC 2021).....	19
Kuvio 8: Työelämään vaikuttavat muutosvoimat ja -suuntaukset (Työterveyslaitos 2020)	21
Kuvio 9: Työympäristön kokonaisuus (Rakli 2016, 8; Mitronen ym. 2015, 5).....	23
Kuvio 10: Raklin työnteon ja työympäristöjen murroskartta (Rakli 2016, 3).....	24
Kuvio 11: Tutkimuksellisen kehittämistyön prosessi (Ojasalo ym. 2020, 24).....	26
Kuvio 12: Opinnäytetyössä käytettävä palvelumuotoiluprosessi. (Tschimmel 2012, 9-10; Ojasalo ym. 2020, 74-76)	27
Kuvio 13: Kooste Tulevaisuustaaajuus-työpajojen tuotoksista	29
Kuvio 14: Kooste jatkotyöpajojen tuotoksista	31
Kuvio 15: Kooste erilaisista työnteon tulevaisuuksista.....	36
Kuvio 16: Persoonat ja käyttäjätarinat	38
Kuvio 17: Kooste Savonkadun tilatarpeista	39
Kuvio 18: Konseptoinnin visualisointi 1/6.....	41
Kuvio 19: Konseptoinnin visualisointi 2/6.....	41
Kuvio 20: Konseptoinnin visualisointi 3/6.....	42
Kuvio 21: Konseptoinnin visualisointi 4/6.....	42
Kuvio 22: Konseptoinnin visualisointi 5/6.....	43
Kuvio 23: Konseptoinnin visualisointi 6/6.....	43

Taulukot

Taulukko 1: Työpajoihin osallistuneet	35
---	----

Liitteet

Liite 1: Kutsu Tulevaisuustaaajuus-työpajaan	53
Liite 2: Kutsu jatkotyöpajaan	55
Liite 3: Tulevaisuustaaajuus-työpajat	56
Liite 4: Jatkotyöpajat	57
Liite 5: Palautekyselyn tulokset.....	59
Liite 6: Persoona 1. Kaiho Kaupunkilainen.....	60
Liite 7: Persoona 2. Aali Asiantuntija	61
Liite 8: Persoona 3. Kim Kiertotyöläinen	62

Liite 1: Kutsu Tulevaisuustaaajuus-työpajaan

Tervetuloa Tulevaisuustaaajuus-työpajaan

Jatkona Savonkadun kehitysprojektin kyselylle ja osana opinnäytetyötä toteutetaan virtuaalityöpajoja, joissa tarkoituksena on tutkia tilatarpeen muuttumista työnteon muutoksen kautta. Näissä työpajoissa käytetään Sitrassa kehitettyä Tulevaisuustaaajuus - työpajamenetelmää ja teemana on tulevaisuuden työ.

Mikä Tulevaisuustaaajuus?

Tulevaisuustaaajuus virittää osallistujat pohtimaan tulevaisuutta, joka on kuvittelemisen ja tavoittelemisen arvoinen. Tulevaisuustaaajuus ei kuitenkaan vain innosta ajattelemaan tulevaisuutta uusista näkökulmista, vaan se haastaa myös tunnistamaan keinot muuttaa huomina toivotunlaiseksi. Työpajan kesto on 3 tuntia, sisältäen 1-2 taukoa. Osallistuminen ei edellytä mitään ennako-osaamista.

Menetelmän tarkoituksena on lisätä ihmisten kykyä kuvitella erilaisia tulevaisuuksia ja toimia toivotun tulevaisuuden toteutumiseksi sekä ylipäätään lisätä keskustelua tulevaisuuksista. Työpajamenetelmän tausta-ajatuksena on, että jos haluamme onnistua siirtymässä kestävään yhteiskuntaan, niin tarvitsemme suuremman joukon uudistajia - ihmisiä ja organisaatioita - mukaan.

Ilmoittaudu mukaan!

Tulevaisuustaaajuus-työpajan ajankohta määräytyy vastausten perusteella eli annetuista vaihtoehdoista valitaan eniten ääniä kerännyt ajankohta. Ajankohdista voi valita useamman, vaikka kaikki jos ne sinulle sopivat.

Valittavana on seuraavat ajankohdat:

ti 23.3.2021 klo 17-20

to 25.3.2021 klo 17-20

la 27.3.2021 klo 13-16

la 27.3.2021 klo 17-20

Voit ilmoittautua mukaan sinulle sopivampaan ajankohtaan **tämän linkin kautta**.

Ilmoittuminen on auki **21.3.2021** asti.

Lisätietoja

Riitta Oinonen

Eelis Rytönen

Laurean palvelumuotoilu -opiskelija
opinnäytetyön tekijä
riitta.oinonen@student.laurea.fi

Urban developer-hippie
NCC Property Development
eelis.rytkonen@ncc.fi
0405502477

Työpajaa odotellessa voit halutessasi virittäytyä aiheeseen tutustumalla seuraaviin materiaaleihin:

JLL:n tutkimus koronan vaikutuksista työntekoon ja sen edellytyksiin:

<https://www.us.jll.com/en/trends-and-insights/research/global-workforce-expectations-shifting-due-to-covid-19>

pdf: <https://www.us.jll.com/content/dam/jll-com/documents/pdf/research/jll-reimagining-human-experience-11-2020.pdf>

Leesmanin raportti työnteon tulevaisuudesta: <https://www.leesmanindex.com/your-workplace-of-the-future/>

pdf: https://j4kul1vgvngfzak62jhqi1e4-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2021/01/Leesman-Your_Workplace_of_the_Future-SP.pdf

Sitran megatrendit Koronan valossa: <https://media.sitra.fi/2020/10/02085411/megatrendit-koronan-valossa.pdf>

Sitran megatrendit: <https://www.sitra.fi/julkaisut/megatrendit-2020/>

Liite 2: Kutsu jatkotyöpajaan

Tervetuloa Tulevaisuustaaajuus-työpajan jatkoille

Jatkona Tulevaisuustaaajuus-työpajoille ja osana Savonkadun kehittämisprojektin yhteydessä tehtävää opinnäytetyötä järjestetään uusia virtuaalityöpajoja, joissa työstetään Tulevaisuustaaajuus-työpajojen tuotoksia persoonien ja niihin liittyvien käyttäjätarinoiden avulla. Tarkoituksena on jatkaa tilatarpeen muuttumisen tutkimista työnteon muutoksen kautta. Lopullisia tuotoksia on tarkoitus hyödyntää Savonkadun kehittämisprojektissa.

Työpajoja järjestetään kaksi ja niiden ajankohdat määräytyvät vastausten perusteella. Eli annetuista vaihtoehdoista valitaan **kaksi eniten ääniä kerännyttä ajankohtaa**.

Ajankohdista voi valita useamman, vaikka kaikki jos ne sinulle sopivat.

Valittavana on seuraavat ajankohdat:

keskiviikko 21.4.2021 klo 15-17

torstai 22.4.2021 klo 13-15

lauantai 24.4.2021 klo 13-15

lauantai 24.4.2021 klo 17-19

Voit ilmoittautua mukaan sinulle sopivimpiin ajankohtiin **tämän linkin kautta**.

Ilmoittuminen on auki sunnuntaihin **18.4.2021** asti.

Lisätietoja

Riitta Oinonen
Laurean palvelumuotoilu -opiskelija
opinnäytetyön tekijä
riitta.oinonen@student.laurea.fi

Eelis Rytönen
Urban developer-hippie
NCC Property Development
eelis.rytkonen@ncc.fi
0405502477

Liite 3: Tulevaisuustaajuus-työpajat

Tulevaisuustaajuus -työpaja 1

Tervetuloa

1. Tulevaisuus

2. Mitä jos -kysymykset

3. Kuunnelma

4. Historian aikajana

Ryhmä 1

5. Visio

6. Teot

7. Tarinat

Ryhmä 2

5. Visio

6. Teot

7. Tarinat

8. Ajatukset

"Vision without action is daydream, action without vision is nightmare."

Tulevaisuustaajuus -työpaja 2

Tervetuloa

1. Tulevaisuus

2. Mitä jos -kysymykset

3. Kuunnelma

4. Historian aikajana

Ryhmä 1

5. Visio

6. Teot

7. Tarinat

Ryhmä 2

5. Visio

6. Teot

7. Tarinat

8. Ajatukset

"Vision without action is daydream, action without vision is nightmare."

Liite 4: Jatkotyöpajat

Jatkotyöpaja
Tervetuloa

Virittäytyminen

Persoon 1

Persoon 2

Persoon 3

Yhteenveto

Palaute työpajasta

Tervetuloa työpajaan!

Virittäytyminen

Persoon 1: Persoon ja käyttäjätarina

Persoon 2: Persoon ja käyttäjätarina

Persoon 3: Persoon ja käyttäjätarina

Yhteenveto

Palaute työpajasta

Mikä oman työpajan?
Mikä oman työpajan?
Mikä oman työpajan?

Linkki vanhaan palautelomakkeeseen: <https://forms.gle/3h32zqz9m3m3d3>

Jatkotyöpaja 2

Tervetuloa

Virittäytyminen

Persoon 1

Persoonan ja käyttäjätarinan ...

Persoonan ja käyttäjätarinan tarkoitus ja kehitys

Persoonan keskiverto päivä

Persoonan keskiverto työpäivä vuonna 2020

Persoon 2

Persoonan ja käyttäjätarinan ...

Persoonan ja käyttäjätarinan tarkoitus ja kehitys

Persoonan keskiverto työpäivä

Persoonan keskiverto työpäivä vuonna 2020

Persoon 3

Persoonan ja käyttäjätarinan ...

Persoonan ja käyttäjätarinan tarkoitus ja kehitys

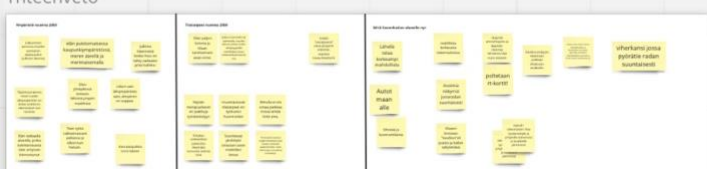

Persoonan keskiverto työpäivä

Persoonan keskiverto työpäivä vuonna 2020

Yhteenveto

Palautte työpajasta

Mikä meni hyvin?
Mikä meni huonosti?
Minkä ajatuksen olet mukana?

[Linkki varmistamaan palautteilytyön:](https://forms.gle/3Ww2DQ2jy69Mw6DA)

Jatkotyöpaja 3

Tervetuloa

Virittäytyminen

Persoon 4

Persoonan ja käyttäjätarinan ...

Persoonan ja käyttäjätarinan tarkoitus ja kehitys

Persoonan keskiverto päivä

Persoonan keskiverto työpäivä vuonna 2020

Persoon 5

Persoonan ja käyttäjätarinan ...

Persoonan ja käyttäjätarinan tarkoitus ja kehitys

Persoonan keskiverto työpäivä

Persoonan keskiverto työpäivä vuonna 2020

Persoon 6

Persoonan ja käyttäjätarinan ...

Persoonan ja käyttäjätarinan tarkoitus ja kehitys

Persoonan keskiverto työpäivä

Persoonan keskiverto työpäivä vuonna 2020

Yhteenveto

Palautte työpajasta

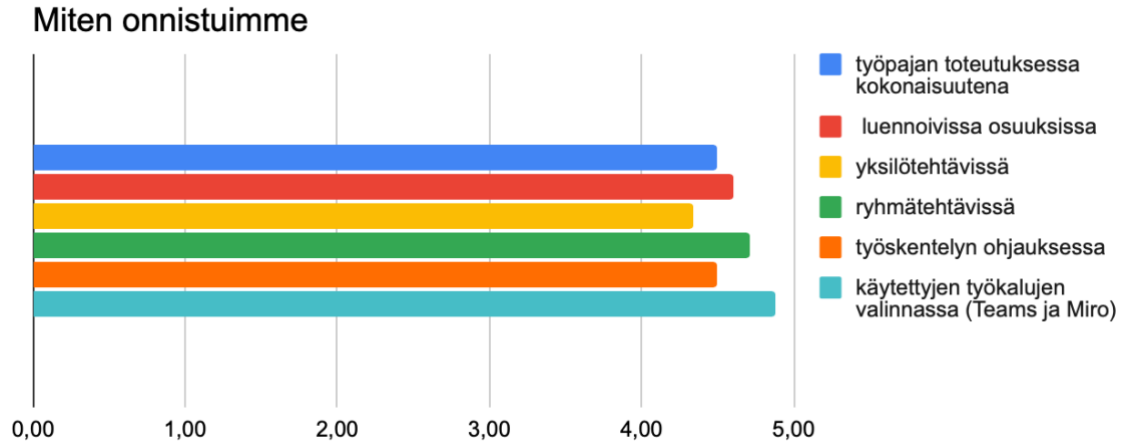
Mikä meni hyvin?
Mikä meni huonosti?
Minkä ajatuksen olet mukana?

[Linkki varmistamaan palautteilytyön:](https://forms.gle/3Ww2DQ2jy69Mw6DA)

Liite 5: Palautekyselyn tulokset

Vastaajia yhteensä kahdeksan, Tulevaisuustaaajuus-työpajojen palautekyselyyn tuli yhteensä viisi vastausta ja jatkotyöpajojen palautekyselyyn kolme.

Vastausten perustelut:

- Mainio 3h pläjäys
- Strukturoitu malli rajoittaa jonkin verran, tässä ryhmässä oltiin ehkä valmiita etenemään hieman toisin. Toive oli ehkä enemmän puhua Savonkadun alueen suunnittelusta, vaikuttaa siihen (huolta herättää suunnitelmat).
- Miro oli tosi hyvä alusta ja kaikki osasivat käyttää sitä. Työpajassa saatiin hyviä ideoita ja fiksua keskustelua.

Mitä vastaajat olisivat tehneet toisin:

- Tuskin mitään
- Ehkä kutsunut enemmän porukkaa paikalle

Liite 6: Persoona 1. Kaiho Kaupunkilainen

Kaiho Kaupunkilainen

- asun kaupungissa
- yhteiskunnallisesti aktiivinen
- kansalaisvaikuttaja
- koulutettu / oppinut
- tietotekniset ja digitaidot
- vuorovaikutustaidot
- sosiaaliset taidot

"Kaupunkilaisena osallistun kaupungin kehittämisestä käytävään keskusteluun ja vaikutan tehtäviin päätöksiin."

Tarpeet

- vaikuttamismahdollisuudet
- osallisuuden vahvistaminen
- digialusta kommunikointia varten
- asioiden jakaminen avoimesti

Haasteet

- kuulluksi ja ymmärretyksi tuleminen
- vaikuttamismahdollisuudet

Mahdollisuudet

- osallistuminen kaupungin / kaupunginosan kehittämiseen
- digialusta kommunikointia varten

kaupunkilaisaktivisti

- aktiivinen vaikuttaja
- ylläpitää vuorovaikutusta ja yleistä keskustelua
- on kiintynyt omaan kaupunkiin, kaupunginosaan tai alueeseen
- hyödyntää asuinalueen, kaupunginosan tai kaupungin palveluita ja tiloja aktiivisesti

Toimintaympäristö

- urbaani kaupunkiympäristö
- kaupungin luontotaskut, puistot, merenranta
- virtuaalinen toimintaympäristö

Identiteetti

- vaikuttaminen on kansalaisvelvollisuus
- lähipiistä ja ympäristöstä huolehtiminen
- harrastaa kulttuuria ja hyötyliikuntaa mieluiten lähellä asuinaluettaan

Liite 7: Persoona 2. Aali Asiantuntija

Aali Asiantuntija

- koulutettu / oppinut
- tietotekniset ja digitaidot
- vuorovaikutustaidot
- työnteko onnistuu monenlaisissa paikoissa / ympäristöissä

”Asiantuntijana tarvitsen kotiympäristöni runsaasti virikkeellisiä viheralueita, jotta jaksan työssäni ja voin rentoutua vapaa-ajallani.”

Tarpeet

- työntekemisen eri tukimuodot
- erilaiset kokoontumistilat lähellä
- virikkeelliset viheralueet lähellä

Haasteet

- hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen
- muun elämän tukimuodot

Mahdollisuudet

- automatisaatio / robotisaatio / tekoäly
- digialustat kommunikointia varten

Asiantuntija/tietotyö

- aitoa asiantuntijuutta, työtehtäviin ei liity ylimääräistä manuaalista työtä
- työnteko hoituu tekoälyn avulla ilman tietokonetta esim. ääneenajattelu
- raja työntöön ja vapaa-ajan välillä on häilyvä ja vaikeasti määriteltävä

Työympäristö

- erillistä fyysistä työtilaa ei tarvita
- laitteistot helppokäyttöisiä ja kulkee mukana minne vaan
- mahdollisuus valita ympäristö työntöön tarpeiden mukaan

Työidentiteetti

- arvostaa omaa osaamistaan ja kehittää itseään
- ammatillinen yhteisö tärkeä voimavara
- pitää huolta hyvinvoinnista ja työkyvystä

Liite 8: Persoona 3. Kim Kiertotyöläinen

Kim Kiertotyöläinen

- koulutettu / oppinut
- hyvät tietotekniset ja digitaidot
- joustavuus
- useita rooleja työelämässä
- työskentely usealle työnantajalle
- yhteistyö muiden kanssa
- oman osaamisen kokonaisvaltainen hyödyntäminen

"Kiertotyöläisenä tarvitsen eritasoisia minulle saavutettavissa olevia työpaikkavaihtoehtoja, jotta en puutuisi yhdessä työssä."

Tarpeet

- verkostot ja kohtaamispaikat
- itsensä johtaminen
- mahdollisuus toteuttaa itseään
- kyky hypätä tuntemattomaan
- kyky sietää epävarmuutta

Haasteet

- toimeentulon turvaaminen
- hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen

Mahdollisuudet

- erilaisten taitojen hyödyntäminen
- henkisesti raskaiden työtehtävien jakaminen
- digialusta kommunikointia varten
- yhteinen ammatillinen välineistä samanhenkisten kanssa

Kiertotyö

- eri työnantajien työtehtävät osaamisen mukaan
- toimeentulon varmistaminen esim. perustulon avulla
- päätyö ja yksi tai useampi sivutyö
- eri työt tasavertaisia keskenään
- mahdollisuus yhdistää hyvinkin erilaisia ja eri tavalla tehtäviä töitä

Työympäristö

- valikoituu toteutettavan työn mukaan
- osa työtehtävistä edellyttää fyysisiä tiloja
- mobiiliympäristö tietotyön tekemiseen

Työidentiteetti

- valitsee itseään kiinnostavia työtehtäviä
- arvostaa omaa osaamista ja kehittää itseään
- pitää huolta hyvinvoinnista ja työkyvystä